

Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties op 6 juni 2014 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer Hubert Möllenkamp

Aanvang: 9.30 uur

Voorzitter: Van Vliet

Griffier: Haveman-Schüssel

Verder zijn aanwezig de commissieleden Bashir, Groot, Hachchi, Mulder en Oskam.

De **voorzitter**: Welkom iedereen, ook de mensen op de publieke tribune. Aan de orde is het openbaar verhoor van de heer Möllenkamp. Mijnheer Möllenkamp, namens de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties heet ik u van harte welkom. Onze commissie doet onderzoek naar de opzet en werking van het stelsel van woningcorporaties. Wij kijken daarbij ook naar een aantal incidenten. De commissie onderzoekt wat er is gebeurd, hoe dat heeft kunnen gebeuren en wie daarvoor verantwoordelijk zijn.

Vandaag concentreren wij ons op de casus-Rochdale. Dat is één casus in een serie van vijf die wij naast Vestia in de openbare verhoren de revue laten passeren. Ook bij Rochdale richten wij ons op de volgende vragen. Wat is er precies gebeurd? Hoe kon dat gebeuren? Wie is verantwoordelijk? Mijnheer Möllenkamp, u wordt zelf in dit verband gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U hebt ervoor gekozen om de belofte af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Ik verzoek u te gaan staan. Zegt u mij na: dat belof ik.

De heer **Möllenkamp**: Dat belof ik.

De **voorzitter**: Dan staat u nu onder ede, mijnheer Möllenkamp. Ik verzoek u tijdens het verhoor de microfoon aan te laten staan. Verschillende commissieleden hebben vragen aan u. Wij gaan beginnen. Het woord is aan mijn collega, de heer Oskam.

De heer **Oskam**: Goedemorgen, mijnheer Möllenkamp. Goed dat u er bent. Even ter introductie: u bent negentien jaar directeur geweest van Rochdale, een woningcorporatie in Amsterdam, en van de rechtsvoorganger. Dat dienstverband is geëindigd in een ontslag. Rochdale was vooral bekend als de corporatie die het heel goed deed in de Bijlmer. De stedelijke vernieuwing in een moeilijke wijk is vooral ook op het conto van Rochdale te schrijven. Toen ik vanochtend hiernaartoe reed, hoorde ik op de radio de aankondiging dat u hier gehoord zou worden. U werd vooral herinnerd als de corporatiedirecteur die zich in een Maserati van de zaak liet rondrijden. Het is de commissie bekend dat er een tweetal rechtszaken tegen u loopt, waaronder een van het Openbaar Ministerie, een strafzaak ter zake van vermeende fraude en zelfverrijking. Verder is het de commissie bekend dat Rochdale een claim heeft neergelegd van 6 miljoen. Daar gaan we het over hebben.

We willen weten hoe het zo heeft kunnen gebeuren en wat er precies is gebeurd. We hebben heel veel zeer concrete vragen. Ik vraag u om daar kort en zakelijk op te antwoorden, om u aan de vragen te houden en om niet al te veel uit te weiden.

Ik begin met Capelle Makelaars. Dat was een nevenactiviteit van Rochdale. Er is een lange discussie geweest tussen het ministerie van VROM, het ministerie van wonen, en Rochdale over het aanhouden van die makelaardij door Rochdale. Het ministerie heeft gezegd dat het niet mag, dat het geen toegestane nevenactiviteit is. Er zijn ook uitspraken van rechters in Limburg geweest. Zij hebben ook gezegd dat het niet mag, omdat een en ander niet samenhangt met de volkshuisvestelijke kernactiviteit van de corporatie. Dat ging niet over Rochdale, maar het ging wel over woningcorporaties. Het ministerie is er heel lang mee bezig geweest. Het heeft het zelf misschien ook wat laten versloffen. In november 2002, in april 2006 en in december 2006 kreeg u echter allerlei brieven van het ministerie waarin

stond: stop met Capelle Makelaars. Wat vond u van die verzoeken van het ministerie?

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij zijn die verzoeken gehonoreerd. Oorspronkelijk is Capelle opgericht met goedkeuring van de overheid, in 2002 of in 2001. Op enig moment hebben wij het verzoek gekregen om ermee te stoppen. De minister heeft hier brieven over gestuurd naar de voorzitter van de raad van commissarissen. Er zijn gesprekken geweest. Wij hebben gevraagd om een bepaalde periode om een en ander af te handelen en stop te zetten. Er waren namelijk huurcontracten en overeenkomsten met derden. Uiteindelijk is het geëffectueerd.

De heer **Oskam**: Ging het ministerie ermee akkoord dat u meer tijd nam?

De heer **Möllenkamp**: Voor zover ik weet, is het ministerie ermee akkoord gegaan.

De heer **Oskam**: Wie voerde de gesprekken met het ministerie? U noemde de voorzitter van de raad van commissarissen.

De heer **Möllenkamp**: Ja, de voorzitter van de raad van commissarissen.

De heer **Oskam**: Dat is de heer Van Cuilenburg.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Waarom voerde u die gesprekken niet zelf? U was de bestuurder.

De heer **Möllenkamp**: De brieven waren gericht aan de raad van commissarissen.

De heer **Oskam**: De heer Van Cuilenburg heeft tegen u gezegd: we zijn in gesprek met het ministerie; het kan nog wel even doorgaan?

De heer **Möllenkamp**: Hij heeft niet gezegd dat we er nog even mee konden doorgaan. Hij heeft gezegd dat we de weg moesten inslaan om ermee te stoppen. Toen hebben we een plan gemaakt met de activiteiten die we in gang moesten zetten om het project stop te zetten.

De heer **Oskam**: Maar dat heeft jaren geduurd.

De heer **Möllenkamp**: Ik geloof dat het twee jaar heeft geduurd.

De heer **Oskam**: Er zijn brieven van 2002 en 2006. Daar zit al ruim vier jaar tussen. Daarna heeft het nog langer geduurd.

De heer **Möllenkamp**: Er hebben gesprekken plaatsgevonden. Op enig moment is er kennelijk met de raad van commissarissen en -- ik dacht -- het ministerie van VROM besproken dat we er echt mee moesten stoppen. Toen hebben we de procedure in gang gezet om de contracten en de huisvesting op te zeggen en de aandelen van de hand te doen. Ik denk dat het om 20% ging van de aandelen van Capelle.

De heer **Oskam**: Om welk bedrag gaat het dan?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat u dan praat over €300.000 à €400.000.

De heer **Oskam**: Rochdale had ook leningen gegeven aan Capelle Makelaars?

De heer **Möllenkamp**: Daar staat mij niets van bij. Capelle Makelaars huurde wel het kantoorpand van Rochdale. Over het geven van leningen staat mij echter niets bij.

De heer **Oskam**: Ik snap dat die huurcontracten beëindigd moesten worden. Je kunt zeggen: we stoppen ermee, we beëindigen die huurcontracten. We

kopen ze af of we wikkelen het netjes af. Dan kun je je ook aan de afspraak houden dat deze nevenactiviteit niet geoorloofd is.

De heer **Möllenkamp**: Wij vonden ook dat het op een nette manier werd afgehandeld. Er waren natuurlijk heel veel mensen werkzaam, ook mensen die vanuit Rochdale gedetacheerd waren. Wij hebben binnen een bepaalde procedure van -- ik denk -- anderhalf jaar die activiteit stopgezet.

De heer **Oskam**: Bij de commissie bestaat een beetje de indruk dat u het gezeur vond en dat u dacht: de groeten, ik ga gewoon door.

De heer **Möllenkamp**: Totaal niet.

De heer **Oskam**: Wat vond u van die verzoeken van het ministerie? Was u het ermee eens? Vond u het terecht dat het ministerie dit zo stelde?

De heer **Möllenkamp**: Ik vond dat het ministerie daar niet consequent in was. Een aantal corporaties in Nederland had namelijk hetzelfde model en had ook makelaarskantoren. Ik geloof dat zij er ook mee zijn gestopt, maar dat weet ik niet precies.

De heer **Oskam**: Werd Capelle weleens ingezet voor eigen taxaties?

De heer **Möllenkamp**: Capelle werd ingezet voor eigen taxaties, maar nooit voor de definitieve taxatie. Er moest dus altijd een derde bij komen.

De heer **Oskam**: Waarom werd Capelle ingezet voor eigen taxaties?

De heer **Möllenkamp**: Met name om te toetsen of de taxatie van derden een beetje conform ons plan was. Er werden natuurlijk ook huizen verkocht via Rochdale. Er werden ook taxaties door Capelle gedaan.

De heer **Oskam**: Moet ik het zien als een second opinion? Of gebeurde het vooraf?

De heer **Möllenkamp**: Capelle gaf een second opinion, maar de definitieve taxatie kwam van derden. Die was maatgevend.

De heer **Oskam**: U zegt dat Rochdale zich eraan gehouden heeft, dat zij een en ander heeft afgebouwd en beëindigd. Wanneer is het precies beëindigd? Het is namelijk wel een dik dossier binnen Rochdale.

De heer **Möllenkamp**: Ik zou het niet weten. Ik denk in 2006 of 2007. De brieven van VROM staan mij voor de geest vanaf 2005.

De heer **Oskam**: Op een gegeven moment was het ministerie het zat en heeft het een formele aanwijzing gegeven. Weet u dat?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb nog nooit iets gezien van een aanwijzing van VROM.

De heer **Oskam**: U hebt geen aanwijzing gekregen?

De heer **Möllenkamp**: Nog nooit gezien.

De heer **Oskam**: Kunt u aan de commissie uitleggen wat het nut ervan was om Capelle erbij te hebben? U hebt gezegd dat de taxaties werden gedaan om te verifiëren of anderen met de juiste bedragen kwamen. Waren er nog andere redenen om met Capelle in zee te gaan?

De heer **Möllenkamp**: Op enig moment mochten corporaties woningen gaan verkopen aan zittende huurders. In eerste instantie hadden we binnen Rochdale een eigen verkoopteam van makelaars in dienst. Uiteindelijk vonden we dat daarvoor bij ons toch niet alle professionele mensen aanwezig waren. Toen zijn we met een heel klein bureau in zee gegaan.

De heer **Oskam**: Wat levert het op om het op die manier te doen?

De heer **Möllenkamp**: Op dat moment vonden wij dat wij anders met de begeleiding van de huurders omgingen dan derden, externe makelaarskantoren, dat zouden doen. Dat is ook het verzoek geweest. Dat was ook de opzet toen we een en ander gingen bespreken met VROM. Dat heette toen een doelgroepenmakelaar. Toen kregen wij het commentaar van VROM dat een doelgroepenmakelaar niet alleen voor corporaties mag werken, maar ook voor derden moet werken. Toen zijn wij die taxaties erbij gaan doen.

De heer **Oskam**: Het gevaar bestaat natuurlijk dat het niet onafhankelijk is en dat er iets van belangenverstrengeling ontstaat.

De heer **Möllenkamp**: Daarvoor was ook die externe taxatie. De externe taxatie was maatgevend.

De heer **Oskam**: U was actief met het aankopen van complexen, om die te verbouwen en uiteindelijk weer geschikt te maken voor de huurdersmarkt. Ik noem er twee: Geldershoofd en Hogevecht. Wie heeft daar de taxatie gedaan?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk: derden. Er was ook de procedure van VROM. Er waren natuurlijk uitgebreide procedures voor de handelwijze bij het verkopen van een complex. Als een complex naar derden ging, moest je het eerst aanbieden aan collega-corporaties. Als die er niets in zagen, mocht je de markt op gaan. VROM had strikte regels hiervoor. Buiten de taxatie mocht je nooit lager dan 80% van de waarde vragen voor een project.

De heer **Oskam**: Dat weten we. Dat klopt.
U zegt dat de taxatie is gedaan door derden. Hadden jullie een soort huismakelaar die taxaties deed?

De heer **Möllenkamp**: Nee.

De heer **Oskam**: Hoe ging die toewijzing dan?

De heer **Möllenkamp**: Dat weet ik niet precies. Ik ging zelf niet over die toewijzing. Er was een team van makelaarskantoren in Amsterdam waar we nauw mee samenwerkten.

De heer **Oskam**: Er was een aantal regiodirecteuren. Wie ging er dan over?

De heer **Möllenkamp**: De regiodirecteur, en in dit geval de regiodirecteur Zuidoost. Dit gebeurde overigens in overleg met de gemeente en de stadsdeelraad.

De heer **Oskam**: U zegt: ik denk derden. Denken is altijd goed, maar ook gevaarlijk in interviews. Weet u zeker dat andere makelaars dit hebben gedaan?

De heer **Möllenkamp**: Het moet een andere makelaar zijn geweest, want anders krijg je de goedkeuring van VROM niet.

De heer **Oskam**: Heeft Capelle nog een second opinion gegeven in deze zaak?

De heer **Möllenkamp**: Dat zal ook ongetwijfeld aan de orde zijn geweest.

De heer **Oskam**: In 2005 was u van plan om een deel van het belang in de makelaar te verkopen. U hebt net ook een beetje gezegd dat dit de lijn was. U wilde echter 20% behouden. Na de zaak in Limburg bij de rechtbank, waarin het aanhouden van een makelaardij verboden werd, en de dreiging van het ministerie met een aanwijzing, vroeg u aan de raad van commissarissen hoe het verder moest. De heer Rood speelde hierin een rol. Kunt u zich dat nog herinneren?

De heer **Möllenkamp**: Toen wij 20% van het makelaarskantoor hadden, was de andere 80%, denk ik, onderdeel van de Rabobank.

De heer **Oskam**: Dat denkt u, maar weet u het zeker? Wij zijn vooral op zoek naar de feiten.

De heer **Möllenkamp**: U praat nu over die laatste 20%. Het restant moet eigendom zijn geweest van de Rabobank.

De heer **Oskam**: Welk deel had Rochdale dan nog in Capelle?

De heer **Möllenkamp**: Nog 20% van de aandelen.

De heer **Oskam**: 20%. Oké. Over welk bedrag praten we dan?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat u nog steeds praat over ongeveer €300.000 of €400.000.

De heer **Oskam**: De heer Rood -- ik noemde hem net al -- zit op een gegeven moment in een vergadering van de raad van commissarissen. U bent daarbij. Hij vraagt u of Rochdale een aanwijzing van de minister heeft gehad, aangezien Rochdale Capelle nog steeds aanhoudt. Wat hebt u de heer Rood toen verteld?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat ik hetzelfde antwoord heb gegeven als dat wat ik u net heb gegeven.

De heer **Oskam**: Mijnheer Möllenkamp, u zegt iedere keer: ik denk. Ik wil gewoon ja of nee horen.

De heer **Möllenkamp**: Ik heb nooit een aanwijzing gezien.

De heer **Oskam**: Oké. Toen de heer Rood aan u vroeg of er een aanwijzing was, hebt u dus gezegd dat u nooit een aanwijzing had gezien.

De heer **Möllenkamp**: De aanwijzing zal altijd gestuurd worden aan de raad van commissarissen, nooit aan het bestuur.

De heer **Oskam**: In diezelfde vergadering is een en ander nog meer uitgediept. Er is u gevraagd of het aanhouden van een minderheidsbelang, die 20%, was toegestaan. In de stukken hebben wij gelezen dat u hebt gezegd dat een minderheidsbelang wel mag. In de regelgeving van het ministerie -- wij noemen deze: MG 2001-26; dat is heel bekende regelgeving binnen het ministerie en binnen de corporatiewereld -- staat dat er geen sprake mag zijn van financiële, bestuurlijke of juridische banden, dus ook niet een band van 20% of 1%. Nul procent moet het zijn. De vraag is hoe u tegen de raad van commissarissen hebt kunnen zeggen dat dit wel was toegestaan. Hebt u dat gezegd?

De heer **Möllenkamp**: Als dat zo is vastgelegd, zal ik dat hebben gezegd. Er is echter navraag gedaan bij het ministerie van VROM. Ik kan niet 20% aanhouden als de overheid daar niet mee akkoord gaat. Ik kan niet tegen de raad van commissarissen zeggen dat wij die 20% niet mogen aanhouden, maar dat ik voorstel om die 20% wel aan te houden. Dat is onmogelijk.

De heer **Oskam**: Dus als in uw hoofd zit dat het wel is toegestaan, zegt u dat ook tegen de raad van commissarissen.

De heer **Möllenkamp**: Maar dan heb ik dat gecontroleerd. Dan is er navraag gedaan.

De heer **Oskam**: Bij wie hebt u dat gecontroleerd?

De heer **Möllenkamp**: Dat moet bij de inspectie zijn geweest of bij het Centraal Fonds.

De heer **Oskam**: Bij wie dan? Noemt u maar gewoon namen.

De heer **Möllenkamp**: Dat zal dan bij Jan van der Moolen of bij de inspectie van Noord-Holland zijn geweest. Daar weet ik op dit moment geen namen van.

De heer **Oskam**: Als wij zo eens bekijken wat wij allemaal onderzocht hebben, lijkt het een beetje alsof u het ministerie aan het lijntje houdt, alsof u denkt: de groeten, ik doe gewoon waar ik zelf zin in heb. Uit de verslagen van de raad van commissarissen krijg ik ook de indruk dat u de raad van commissarissen gewoon willens en wetens verkeerd inlichtte, tenzij u echt in de veronderstelling verkeerde dat het allemaal was toegestaan. Ik kan me niet voorstellen dat iemand van het ministerie die die richtlijnen als dagelijks gereedschap heeft, zou zeggen: doe maar wel. Dat kan ik me niet voorstellen.

De heer **Möllenkamp**: Wij kregen ieder jaar een brief van VROM met activiteiten die wij moesten ondernemen. Er staat mij niet bij dat hier in de VROM-brief iets over stond. Op enig moment moesten we stoppen met de activiteiten. Als we te lang waren doorgedaan, was er geheid weer een brief gegaan naar de raad van commissarissen. Dan had de raad daar met mij over gesproken.

De heer **Oskam**: Wat vond Van Cuilenburg van die nevenactiviteit? Was hij het ermee eens?

De heer **Möllenkamp**: Ik kan natuurlijk geen activiteit opzetten waarmee de raad van commissarissen niet akkoord gaat.

De heer **Oskam**: U memoreerde het al even: er heeft ook een gesprek plaatsgevonden. Dat gebeurt niet heel snel, maar minister Dekker heeft met Van Cuilenburg gesproken. Zij heeft in niet mis te verstane bewoordingen gezegd dat de activiteit moest stoppen. Toch ging een en ander door. U noemt het "afbouwen", maar het ging gewoon door, terwijl het niet mocht.

De heer **Möllenkamp**: Het was toch afbouwen.

De heer **Oskam**: Ik kijk even naar mijn collega.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Möllenkamp, u gaf net aan dat er geen aanwijzing vanuit het ministerie is gestuurd over Capelle Makelaars. Dat klopt. Er is geen aanwijzing geweest, maar er zijn wel talloze brieven gestuurd, niet alleen naar de raad van commissarissen, maar ook naar de raad van bestuur.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar van de brieven die wij van het ministerie krijgen, in dit geval de minister, gaat altijd een kopie naar de raad van commissarissen.

Mevrouw **Hachchi**: Net gaf u aan dat er geen brieven over Capelle Makelaars gericht waren aan de raad van bestuur. Dat klopt dus niet. U kreeg ook brieven.

De heer **Möllenkamp**: Dat staat mij niet bij. Ik heb wel de brieven gezien die de minister heeft geschreven aan de voorzitter van de raad van commissarissen. Ik heb ook de beantwoording erop gezien. Overigens weet ik niet of alleen de heer Van Cuilenburg aanwezig was bij die gesprekken of dat ook de vicevoorzitter van de raad van commissarissen aanwezig was. Het staat me bij dat hij ook aanwezig was, maar ik weet het niet zeker.

Mevrouw **Hachchi**: Er waren in ieder geval ook brieven gericht aan de raad van bestuur met de mededeling dat u moest stoppen met Capelle Makelaars?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dat moet even helder zijn in het kader van ons onderzoek.

Dan wil ik het met u hebben over wat u zelf in de raad van commissarissen uw jongensdroom noemde, de Maserati. U kijkt vragend. U gebruikte zelf toen het woord "jongensdroom".

De heer **Möllenkamp**: Het staat mij niet bij dat ik het woord "jongensdroom" heb gebruikt.

Mevrouw **Hachchi**: Ik heb dit uit het verslag van de vergadering met de raad van commissarissen.

De heer **Möllenkamp**: Was ik daarbij aanwezig?

Mevrouw **Hachchi**: Ja, het waren uw woorden. Daarom ben ik een beetje verbaasd dat u uw eigen woorden niet herkent.

Begin 2006 koos u ervoor om een Maserati te nemen als dienstauto. Uit ons onderzoek blijkt dat het ging om een blauw kenteken. U koos ook voor een eigen chauffeur. De maandelijks kosten, inclusief de chauffeurskosten, bedroegen €8.475 exclusief btw. Mijn eerste vraag is: waarom koos u voor een Maserati?

De heer **Möllenkamp**: Ja, waarom? Ik vond het een mooie auto.

Mevrouw **Hachchi**: Dat is de enige reden? Was het in die tijd normaal dat corporatiedirecteuren in zulke dienstauto's reden?

De heer **Möllenkamp**: Ik ken corporatiedirecteuren ... Laat ik het bij mezelf houden. Ik reed bij Rochdale en daarvoor ook bij Patrimonium, denk ik, al vijftien of zestien jaar met een auto met chauffeur. Later had deze een blauw kenteken, maar ik weet niet precies wanneer dit gestart is. Dit kwam met name door alle avondvergaderingen. In die tijd hadden we bij Patrimonium "oud", als ik het zo even mag noemen, zes of zeven afzonderlijke stichtingen. Er waren ook afzonderlijke vergaderingen. Ik had ongeveer 190 avondvergaderingen per jaar.

Mevrouw **Hachchi**: Waren er meer collega-directeuren die zich in een Maserati, of zo'n type auto, lieten rondrijden?

De heer **Möllenkamp**: Niet in dat type auto, maar wel met een chauffeur.

Mevrouw **Hachchi**: In 2006 stopte u met het rijden in de auto. Waarom?

De heer **Möllenkamp**: Met name omdat mijn medewerkers er bezwaar tegen hadden gemaakt.

Mevrouw **Hachchi**: Wat vond u daarvan?

De heer **Möllenkamp**: Ik vond dat zij gelijk hadden.

Mevrouw **Hachchi**: U vond dat zij gelijk hadden op het moment dat zij u daarop aanspraken?

De heer **Möllenkamp**: Ja. Ik denk dat dit binnen zes weken gebeurde. Ik vond dat ik hierin een verkeerde keuze had gemaakt.

Mevrouw **Hachchi**: Had u bij de aanschaf van de Maserati als dienstauto die afweging niet zelf kunnen maken?

De heer **Möllenkamp**: Achteraf gezien had ik dat beter wel kunnen doen en had ik niet voor dat merk moeten kiezen.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom niet?

De heer **Möllenkamp**: Ik reed bij Patrimonium en bij Rochdale in de prijsklasse waarin ik toen mocht rijden. Deze auto viel ook in de prijsklasse. Het automerk was echter niet het meest gewenste merk.

Mevrouw **Hachchi**: U geeft aan: in die prijsklasse. Het gemiddelde bedrag dat een corporatiedirecteur conform de regels aan een auto uitgeeft, is aanzienlijk lager. Ik kijk bijvoorbeeld naar uw collega-bestuurder. Dan kom ik uit op een leasebedrag van €1.900 exclusief btw per maand. Hoe verklaart u het grote verschil met dat bedrag van ruim €8.000?

De heer **Möllenkamp**: U spreekt over mijn collega-bestuurder. Dan hebt u ook in de regeling kunnen zien dat de bijtelling van de bestuurders gebruteerd werd door de werkgever. Buiten de leasekosten van de auto was er dus ook nog een bijtelling van 20% of 21%. Ik weet niet precies wat het in die tijd was. Deze werd gebruteerd door de werkgever.

Mevrouw **Hachchi**: Wij kunnen de techniek induiken, maar het blijft een feit dat we spreken over een bedrag van €8.500 per maand en bedragen voor dienstauto's die stukken lager zijn.

De heer **Möllenkamp**: Maar het gaat dan niet om €1.900.

Mevrouw **Hachchi**: Wat was het dan wel? Wat was gangbaar?

De heer **Möllenkamp**: Ik weet niet in wat voor auto's de vestigingsdirecteuren reden, maar ik denk dat die ook in de prijsklasse vielen van €60.000, €70.000 of €80.000. Als je daar een bijtelling van 20% bij neemt, die ook nog gebruteerd moet worden, heb je het over een bijtelling van €35.000 op jaarbasis.

Mevrouw **Hachchi**: Wat is dan gangbaar per maand?

De heer **Möllenkamp**: Dan moet u het bedrag delen. Dan komt het uit op ongeveer €5.000, €5.500 per maand.

Mevrouw **Hachchi**: Daar zat u dan fors boven met €8.500.

De heer **Möllenkamp**: Daar zat ik boven.

Mevrouw **Hachchi**: Dan kom ik terug bij mijn eerdere vraag: had u dat niet zelf in uw overweging mee moeten nemen, in plaats van te wachten totdat uw personeel u erop aansprak en zei dat die auto iets te duur was?

De heer **Möllenkamp**: Men sprak mij er niet op aan dat die auto iets te duur was. Men sprak mij aan op het type auto.

Mevrouw **Hachchi**: Een bepaald type auto gaat natuurlijk ook gepaard met kosten.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar de auto's die ik daarvoor of daarna bij Patrimonium reed, hadden dezelfde prijsklasse.

Mevrouw **Hachchi**: Dan doelt u op de Audi.

De heer **Möllenkamp**: Bijvoorbeeld, of op een BMW.

Mevrouw **Hachchi**: Had u uw personeel nodig om zelf in te zien dat het niet gepast was om in die auto te rijden?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk achteraf van niet.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom hebt u dat zelf niet kunnen bedenken?

De heer **Möllenkamp**: Het feit dat ik binnen zes tot acht weken dat besluit heb genomen, betekent dat ik zelf heel snel tot inkeer ben gekomen en heb bedacht dat het geen juiste keuze was.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom was het geen juiste keuze?

De heer **Möllenkamp**: Het gaf naar buiten toe een verkeerd beeld, met name naar de huurders toe.

Mevrouw **Hachchi**: U kwam dus tot inzicht toen uw personeel u erop wees. Uit ons onderzoek is gebleken dat u binnen twee maanden weer in uw vorige dienstauto stapte, de Audi A8. Uit ons onderzoek is gebleken dat u in een periode van een halfjaar naast de Maserati en de Audi A8 ook beschikte over een Volvo. Er waren dus drie auto's.

De heer **Möllenkamp**: Ik heb de auto's die u noemt niet gelijktijdig gehad. Na de Maserati ben ik volgens mij in een Volvo gaan rijden die nog op de zaak stond. Toen de auto vervangen moest worden, ben ik overgestapt naar een Audi. Het is niet gelijktijdig geweest. Ik had niet én een Volvo én een Audi staan. Dat is onjuist.

Mevrouw **Hachchi**: Had u niet drie auto's in een periode van een halfjaar?

De heer **Möllenkamp**: Nee, dat is onjuist.

Mevrouw **Hachchi**: Dat weet u zeker?

De heer **Möllenkamp**: Dat weet ik zeker. De Volvo was niet van mij. Het is mogelijk dat hij nog op de zaak stond voor een andere gebiedsdirecteur. Dat is mogelijk. Het was echter niet mijn auto. De Maserati was van mij, en daarna was de Audi van ondergetekende. De Volvo is echter niet door ondergetekende aangeschaft. Die stond kennelijk klaar om ingeruild te worden.

Mevrouw **Hachchi**: Ik heb het woord "aanschaffen" ook niet gebruikt. Ik zei: tot uw beschikking. U had drie auto's.

De heer **Möllenkamp**: Daar konden ook andere mensen in rijden die tijdelijk een auto nodig hadden.

Mevrouw **Hachchi**: U kreeg dus die waarschuwing. U zag zelf ook in dat het een verkeerd signaal was. Toen bent u die Audi A8 als dienstauto gaan gebruiken.

Begin 2007 stuurt een klokkenluider, een personeelslid van Rochdale, een brief aan de raad van commissarissen, onder andere over de kosten die Rochdale nog steeds zou maken voor de Maserati. De raad van commissarissen laat daarop in mei 2007 een onderzoek uitvoeren. Daaruit blijkt dat het leasecontract van de Maserati nog steeds op naam van

Rochdale staat. Uit ons onderzoek blijkt dat toen met u is afgesproken dat u de Maserati niet meer als dienstauto zou gebruiken en dat deze zou worden verkocht. Op 5 juni 2007 bevestigt de raad van commissarissen dit ook nog eens in een brief. U kunt mij nog volgen?

De heer **Möllenkamp**: Ja, ik probeer even naar de data te kijken.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u expliciete toestemming gekregen van de raad van commissarissen om alsnog te blijven rijden in de Maserati?

De heer **Möllenkamp**: Nee, maar volgens mij heb ik ook geen toestemming gekregen om er niet in te rijden.

Mevrouw **Hachchi**: Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Möllenkamp**: Er is in 2006 of 2007 een onderzoek gedaan, ik dacht door Deloitte.

Mevrouw **Hachchi**: Dat onderzoek is in mei 2007 geweest.

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij is de auto er na het onderzoek van Deloitte direct uit gegaan.

Mevrouw **Hachchi**: Ik haalde dat onderzoek net aan. Er was een afspraak dat u niet in de auto zou rijden en dat hij verkocht zou worden. Dat is ook schriftelijk in een brief bevestigd. Hebt u expliciete toestemming gekregen om in die Maserati te blijven rijden? Uw antwoord in eerste instantie was: er is ook geen afspraak gemaakt dat ik er niet in zou rijden. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Möllenkamp**: Toen de brief kwam dat de Maserati eruit moest, is de auto eruit gegaan en is er ook niet meer in gereden.

Mevrouw **Hachchi**: Na die afspraak in mei 2007 is er dus niet meer gereden in de Maserati.

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij is er toen niet meer in die auto gereden.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt "volgens mij". Het is een duidelijke vraag. Er is niet meer gereden in de Maserati?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb er niet in gereden. Ik weet het niet meer precies.

Mevrouw **Hachchi**: Dat zijn twee dingen: u hebt er niet in gereden en u weet het niet meer precies. U snapt dat wij in het onderzoek op zoek zijn naar feiten? Daarom stel ik mijn vragen zo helder mogelijk.

De heer **Möllenkamp**: Ik probeer u ook zo helder mogelijk antwoord te geven. Er is een onderzoek geweest van Deloitte. Toen is de auto uitgebreid aan de orde gekomen. Toen is ook uitgebreid aan de orde gekomen dat de auto eruit moest. Ik kan me ook herinneren dat de auto eruit gegaan is.

Mevrouw **Hachchi**: Dat betekent dus dat u na die afspraak in mei 2007 niet in de Maserati hebt gereden?

De heer **Möllenkamp**: Dat zou het moeten zijn.

Mevrouw **Hachchi**: "Dat zou het moeten zijn." Maar? Dan voel ik een maar.

De heer **Möllenkamp**: Ik kan u er geen duidelijker antwoord op geven als ik het niet precies weet.

Mevrouw **Hachchi**: U weet toch wel of u na die afspraak met de raad van commissarissen wel of niet in die auto hebt gereden?

De heer **Möllenkamp**: ... De auto moest eruit en de auto is eruit gegaan. Dat is wat ik zeker weet.

Mevrouw **Hachchi**: De auto is eruit gegaan. Betekent dat dat u ook niet meer in de Maserati hebt gereden? Of niet?

De heer **Möllenkamp**: Ik kan niet iets vertellen wat ik niet meer weet.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u weet niet meer of u na de afspraak met de raad van commissarissen in mei 2007 om die auto te verkopen, nog in de Maserati hebt gereden.

De heer **Möllenkamp**: Normaliter is het zo dat er dan niet meer door mij in de auto gereden zou zijn, als de auto eruit moest.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat is dus niet gebeurd, begrijp ik uit uw woorden.

De heer **Möllenkamp**: Dat weet ik niet. Als de auto eruit moet, kan er toch ook niet meer in gereden worden?

Mevrouw **Hachchi**: Dat zou je zeggen, maar ik zoek bij u de bevestiging dat u er niet meer in gereden hebt.

De heer **Möllenkamp**: Als de auto eruit moest, dan is de auto eruit gegaan. Dan kon ik er ook niet meer in rijden.

Mevrouw **Hachchi**: Het kon niet. U hebt daarna dus ook niet meer in de auto gereden. Dat is een feit.

De heer **Möllenkamp**: Als u dat zo zegt, ja. (buiten de microfoon)

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u duidelijk in de microfoon aangeven dat dit klopt, dat u niet meer in de auto hebt gereden? Dan is dat voor ons helder. We blijven nu een beetje hangen. Ik wil dat u een duidelijk antwoord geeft.

De heer **Möllenkamp**: Dan moet ik het ook echt weten.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u kunt het zich niet meer herinneren?

De heer **Möllenkamp**: U praat over zeven of acht jaar geleden. Ik weet dat de auto eruit moest en de auto is eruit gegaan. Ik weet niet of ik er nog wel of niet in gereden heb. Ik weet het niet.

Mevrouw **Hachchi**: Als u het niet weet, ga ik u helpen. Volgens onze gegevens hebt u het verzoek van de raad van commissarissen genegeerd, hebt u ervoor gezorgd dat de Maserati bij u thuis in Lelystad kwam te staan en bent u privé blijven rijden in de Maserati, op kosten van Rochdale. Klopt dat?

De heer **Möllenkamp**: Dat kan nooit na het onderzoek van Dubois zijn geweest.

Mevrouw **Hachchi**: Dat is geen antwoord op mijn vraag.

De heer **Möllenkamp**: Voor het onderzoek van Dubois heb ik nog in de auto gereden. Na het onderzoek van Dubois moest de auto eruit. Toen is de auto eruit gegaan.

Mevrouw **Hachchi**: Dus uw antwoord is: het klopt niet; ik heb niet in de Maserati gereden.

De heer **Möllenkamp**: Vóór het onderzoek van Dubois heb ik wel in de auto gereden. Na het onderzoek van Dubois moest de auto eruit. Toen is de auto eruit gegaan.

Mevrouw **Hachchi**: U houdt vast aan het onderzoek van Dubois. Dat onderzoek is in 2007 geweest. Na dat onderzoek is er een afspraak gemaakt met de raad van commissarissen dat u de auto zou verkopen, dat de

Maserati weg zou gaan en dat u daar niet meer in zou rijden. Aangezien u het zich niet kunt herinneren, hield ik u net voor dat uit ons onderzoek is gebleken dat u de auto vervolgens naar Lelystad hebt verplaatst en dat u er wel in bent blijven rijden, privé, maar op kosten van Rochdale. Ik krijg graag een antwoord op mijn vraag of dit klopt of niet.

De heer **Möllenkamp**: Na het onderzoek van Dubois is dat onmogelijk.

Mevrouw **Hachchi**: Dus het klopt niet wat ik heb gezegd.

De heer **Möllenkamp**: U vraagt mij of ik na het onderzoek van Dubois, toen de auto eruit moest, erin ben blijven rijden. Dat kan in mijn beleving niet juist zijn.

Mevrouw **Hachchi**: U hebt niet gereden in de Maserati en u hebt hem ook niet naar Lelystad verplaatst?

De heer **Möllenkamp**: Jawel, maar dat was allemaal voor het onderzoek van Dubois, niet na het onderzoek van Dubois.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u aangeven wanneer naar uw beleving het Dubois-onderzoek is geweest?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk in 2006 of in 2007.

Mevrouw **Hachchi**: Ik snap niet zo goed waarom u dat onderzoek dan steeds aanhaalt, want dat is dan in 2007 geweest. Dat is dat onderzoek naar aanleiding waarvan u ook met de raad van commissarissen hebt gesproken en die afspraak hebt gemaakt.

De heer **Möllenkamp**: Ja. Toen die afspraak is gemaakt, is de afspraak ook nageleefd. De auto is eruit gegaan en er is niet meer in gereden.

Mevrouw **Hachchi**: Daarom geef ik aan dat uit ons onderzoek blijkt dat die auto er wel uit is gegaan, vanuit uw perspectief, maar dat u de auto vervolgens naar Lelystad hebt verplaatst en er privé mee bent blijven rijden, nog steeds op kosten van Rochdale.

De heer **Möllenkamp**: Dat laatste is correct; het eerste, dat de auto direct naar Lelystad is verhuisd, niet. Volgens mij heeft de auto eerst nog een jaar opgeslagen gestaan.

Mevrouw **Hachchi**: Oké. Maar u bent er wel in blijven rijden.

De heer **Möllenkamp**: Nee, toen hij een jaar lang opgeslagen stond, is er door mij niet in gereden. De auto heeft een tijdje opgeslagen gestaan; ik dacht ongeveer een jaar.

Mevrouw **Hachchi**: Oké. Hoe moet ik dat dan rijmen met de afspraak dat u er niet in zou rijden en dat de auto verkocht moest worden?

De heer **Möllenkamp**: Ja, nee, maar ... Nu gaan we weer even terug naar daarvoor. In het onderzoek van Dubois was de constatering dat de auto eruit moest.

Mevrouw **Hachchi**: Ja. En als een auto eruit moet, betekent dat ook dat u er niet in rijdt ...

De heer **Möllenkamp**: Dat was dus ...

Mevrouw **Hachchi**: ... op kosten van Rochdale.

De heer **Möllenkamp**: Dat de auto door mij vervangen werd na opmerkingen van mijn collega's en van mijn medewerkers, betekent dat het niet een opmerking is geweest van mijn raad van commissarissen dat ik niet in de auto kon rijden. Ik ben met de auto gestopt omdat mijn collega's en mijn medewerkers tegen mij zeiden dat het dom en niet handig was, en ik dat met

hen eens was. Toen is de auto er nog niet direct uit gegaan. Toen ben ik in de oude Volvo gaan rijden. Toen heeft de auto opgeslagen gestaan. Pas anderhalf jaar later, dacht ik, hebben we het onderzoek van Dubois gehad waarnaar u zonet verwees. Daaruit bleek dat de auto er definitief uit moest.

Mevrouw **Hachchi**: Maar daarmee zegt u dus dat de afspraak die in mei 2007 met de raad van commissarissen is gemaakt, voor u in ieder geval geen aanleiding is geweest om niet in die Maserati te rijden.

De heer **Möllenkamp**: Nee, dat ben ik niet met u eens. Vanaf het moment dat de auto werd aangeschaft, is er door ondergetekende, denk ik, zes tot acht weken in gereden. Medewerkers hebben toen aangegeven: stop daarmee. Toen heb ik een oude auto genomen die nog bij het bedrijf stond, de Volvo. Toen is de Maserati opgeslagen, ik denk een jaar tot anderhalf jaar lang. Dat had te maken met de afschrijving van de bpm. Na die anderhalf jaar, of dat jaar, waarin hij opgeslagen had gestaan, heb ik de auto naar Lelystad gehaald en heb ik er privé mee gereden.

Mevrouw **Hachchi**: Op kosten van Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Op kosten van Rochdale.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom?

De heer **Möllenkamp**: Omdat medewerkers van bestuursleden van Rochdale privé zakelijk mochten rijden. Dat was dus niet een regeling van mij, maar van alle bestuursleden. Die mochten 8.000 tot 10.000 kilometer zakelijk rijden op kosten van Rochdale. Dat was de autokostenregeling.

Mevrouw **Hachchi**: Ja. Zelfs als dat de regeling is, kunt u mij dan het volgende uitleggen? Als er een afspraak is dat die Maserati niet past als dienstauto, de kosten natuurlijk ook behoorlijk hoog zijn en er gezegd wordt dat er niet meer in gereden moet worden, dan is het toch gek als u zegt dat u er vervolgens wel privé mee bent blijven rijden op kosten van Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Nou, ik had dezelfde regeling als mijn collega-bestuurders.

Mevrouw **Hachchi**: Hadden die ook een regeling om in een Maserati te rijden?

De heer **Möllenkamp**: Nee, maar die hadden wel een regeling dat ze privé zakelijk mochten rijden. En ...

Mevrouw **Hachchi**: En dan had u dus twee auto's.

De heer **Möllenkamp**: ... die hadden ook een auto van de zaak

Mevrouw **Hachchi**: U had dus een Audi A8 van de zaak, ...

De heer **Möllenkamp**: Waar ik dus niet in mocht rijden, hè. Daar mocht ik wel in zitten, maar ik mocht er niet in rijden.

Mevrouw **Hachchi**: In de Audi A8?

De heer **Möllenkamp**: Nee, vanwege het blauwe kenteken. Dat is verboden. Die auto staat alleen maar ter beschikking aan de dienst, voor de uren dat je werkt en de avonduren. Het was mij echter niet toegestaan om te rijden in de Audi, de auto met het blauwe kenteken.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u had de Maserati nodig om ...

De heer **Möllenkamp**: Ik ben na anderhalf jaar, omdat ik bij Rochdale weg zou gaan en iedereen dezelfde regeling had als ondergetekende, in de Maserati gaan rijden. En dan met name in de weekenden, want doordeweeks was ik op kantoor. Totdat het onderzoek kwam, en toen is de auto er definitief uit gegaan. Was ik eerder weggegaan bij Rochdale, wat de

bedoeling was, dan had ik waarschijnlijk of de auto overgenomen, of niet; dat weet ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: Begrijpt u mijn verbazing als u probeert uit te leggen dat u dus privé op kosten van Rochdale met de Maserati bent blijven rijden?

De heer **Möllenkamp**: Nou, niet "bent blijven rijden", hè. De auto heeft anderhalf jaar stilgestaan.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u bent uiteindelijk, ondanks de afspraak die was gemaakt in 2007, weliswaar privé en conform een regeling, nog steeds in die dure auto blijven rijden op kosten van Rochdale ... Snapt u mijn verbazing of niet?

De heer **Möllenkamp**: Ik begrijp uw verbazing, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Ja? En waarom begrijpt u mijn verbazing?

De heer **Möllenkamp**: Nou, omdat u het kennelijk merkwaardig vindt dat ik ben blijven rijden in de auto die eruit moest; die er eigenlijk pas echt uit moest na het onderzoek van Dubois. Ik heb zonet de regeling bij Rochdale verwoord, waarbij alle bestuursleden, en trouwens ook directieleden, 10.000 tot 12.000 kilometer per jaar privé mochten rijden, wat zakelijk werd betaald.

Mevrouw **Hachchi**: Ja.

De heer **Möllenkamp**: En het feit dat ik dus geen auto had, legitimeerde mijn verhaal: dan heb ik dus ook de gelegenheid om -- ik ben dat pas na anderhalf jaar gaan doen -- deze auto te gebruiken voor privédoeleinden.

Mevrouw **Hachchi**: Vindt u het nog steeds legitiem?

De heer **Möllenkamp**: Nee, achteraf vind ik het helemaal niet meer legitiem.

Mevrouw **Hachchi**: Achteraf vindt u het niet legitiem.

De heer **Möllenkamp**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom niet?

De heer **Möllenkamp**: Omdat het niet gepast is. De auto had er direct uit gemoeten.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom pas achteraf?

De heer **Möllenkamp**: Tja, als ik alles op voorhand had geweten, had ik hier waarschijnlijk ook niet gezeten.

Mevrouw **Hachchi**: Dat is te makkelijk, want u wist het eerder. In 2006 had u al een signaal, nota bene niet zelf bedacht ...

De heer **Möllenkamp**: Dat ik er zakelijk niet mee kon rijden.

Mevrouw **Hachchi**: Maar privé met een auto rijden en de zaak daarvoor laten betalen? Dat kunt u toch niet afdoen?

De heer **Möllenkamp**: Nee, maar u wekt nu de indruk dat het alleen bij mij gebeurde. Het was de autokostenregeling bij Rochdale, of bij Patrimonium.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, de autokostenregeling. Maar daarom vroeg ik zonet al: reed de rest ook in een Maserati?

De heer **Möllenkamp**: Nee, maar die reden wel in auto's die ongeveer bijna dezelfde prijsklasse hadden.

Mevrouw **Hachchi**: Die hadden één auto, die ze voor de dienst gebruikten en privé.

De heer **Möllenkamp**: Privé, en bij privé mochten ze 8.000 of 10.000 of 12.000 kilometer zakelijk rijden op kosten van de organisatie.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u had een Audi A8, en een ...

De heer **Möllenkamp**: Zakelijk.

Mevrouw **Hachchi**: Zakelijk, en een Maserati privé, allemaal op kosten van Rochdale.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Begrijpt u mijn verbazing? Die twee auto's?

De heer **Möllenkamp**: Die ene auto stond mij niet ter beschikking. Die stond mij alleen ter beschikking voor de uitoefening van mijn functie, hè.

Mevrouw **Hachchi**: U begrijpt mijn verbazing en u geeft ook aan: achteraf had ik dat niet moeten doen. Maar ik blijf erbij dat dat achteraf dan wel een beetje gek is. U krijgt al in 2006 een signaal over de Maserati. In 2007 zorgt een klokkenluider er uiteindelijk voor dat er een onderzoek komt en dat hierover weer een discussie over wordt gevoerd tussen u en de raad van commissarissen. Daarbij komt uw verhaal dat u privé bent blijven rijden op kosten van Rochdale. Dan is het toch gek dat u nog steeds zegt dat u het achteraf niet had moeten doen? U had daarvoor al genoeg signalen gekregen.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar ik blijf er ook op hameren dat ik er niet steeds in ben blijven rijden. De auto heeft zeker een jaar tot anderhalf jaar stilgestaan in een loods. Ik denk dat ik er pas het laatste jaar mee ben gaan rijden. Dat zou ook het moment zijn waarop ik bij Rochdale uit dienst zou gaan om met de VUT te gaan. Daarbij heb ik gebruikgemaakt van de regeling die bij Rochdale gold, dat er privé zakelijk gereden mocht worden.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het is het een of het ander. Of u vindt het gewoon allemaal niet verstandig wat u deed, of u vindt dat nog wel en u blijft het verdedigen. Welk van de twee is het?

De heer **Möllenkamp**: Dan blijf ik het verdedigen.

Mevrouw **Hachchi**: Dan blijft u het verdedigen.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u vond het niet onverstandig wat u deed?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Als ik de keuze moet maken tussen de dingen die u noemt, blijf ik dat standpunt verdedigen.

Mevrouw **Hachchi**: U blijft het verdedigen. Als ik kijk naar de regels die golden voor de bedrijfsvoering van corporaties, bijvoorbeeld dat die sober en doelmatig moet zijn, is het dan passend om in de Maserati te blijven rijden, met bijbehorende rekening?

De heer **Möllenkamp**: ... Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Niet passend.

De heer **Möllenkamp**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u blijft het wel verdedigen.

De heer **Möllenkamp**: Ik blijf het verdedigen in de context die hier zonet geschetst is.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het is niet passend.

De heer **Möllenkamp**: Maar het is niet passend. Maar dat kunt u over alle andere auto's ook zeggen.

Mevrouw **Hachchi**: Vindt u het achteraf maatschappelijk verantwoord dat u als corporatiedirecteur in een Maserati reed?

De heer **Möllenkamp**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom niet?

De heer **Möllenkamp**: Nou, ik denk dat het een verkeerd beeld naar buiten brengt. Het is toch het geld van de huurders. Dat gold overigens voor het hele wagenpark binnen de organisatie. Het gold ook voor het wagenpark van andere corporaties, maar ik heb het nu over Patrimonium c.q. Rochdale. Daar lag het wagenpark qua investeringen en qua aanschafprijs op een redelijk hoog niveau.

Mevrouw **Hachchi**: U noemt de beeldvorming. Zijn er nog andere redenen waarom het achteraf gezien niet maatschappelijk verantwoord is?

De heer **Möllenkamp**: Het is huurdersgeld. Het had ook met een mindere klasse gekund.

Mevrouw **Hachchi**: En toch blijft u verdedigen wat u gedaan hebt?

De heer **Möllenkamp**: Nee, ik blijf verdedigen de situatie die net geschetst is. Ik blijf niet verdedigen of de auto wel of niet maatschappelijk verantwoord is, maar ik blijf wel verdedigen wat er zonet gesteld werd: u bleef in de auto rijden; u hebt er nog een jaar mee gereden, wat eigenlijk niet kon. Daarvan heb ik gezegd, en dat blijf ik verdedigen, dat er een regeling was dat je privé zakelijk mocht rijden. Dat blijf ik verdedigen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik kijk naar mijn collega Oskam.

De heer **Oskam**: Mijnheer Van Nimwegen was uw medebestuurder. Heeft hij er nog iets van gezegd?

De heer **Möllenkamp**: Wat zegt u?

De heer **Oskam**: Heeft hij er nog iets van gezegd?

De heer **Möllenkamp**: Nou, volgens mij is mijnheer Van Nimwegen gekomen toen de auto net wegging. Bij de aanschaf van de auto was mijnheer Van Nimwegen, dacht ik, nog niet in functie bij de woningcorporatie.

De heer **Oskam**: Nee, maar de vraag blijft natuurlijk hangen wanneer die auto er nou uit is gegaan. Dat is nog steeds niet duidelijk. Misschien is het wel de voorganger van Van Nimwegen geweest, maar bent u door uw collega-bestuurders aangesproken op het feit dat u in die Maserati reed en bleef rijden?

De heer **Möllenkamp**: Het is het personeel geweest dat het gezegd heeft.

De heer **Oskam**: Dus niet de medebestuurder.

De heer **Möllenkamp**: Niet de medebestuurder; het personeel.

De heer **Oskam**: Oké. In de discussie met mevrouw Hachchi ging het steeds over het rapport-Dubois uit 2007. Daarvan was de conclusie dat die Maserati eruit moest. Toen hebt u gezegd: nou ja ... Het is toen ook zo gebeurd. Dat nemen wij niet als vanzelf aan, want Capelle Makelaars moest er ook uit en dat heeft natuurlijk zes jaar geduurd. Ik wil u toch even wat feiten voorleggen. Misschien kunnen die uw geheugen oprispen. Er is een forensisch onderzoek van Deloitte geweest in 2009. Daarvan was de conclusie dat u die auto nog had, of in ieder geval dat hij op rekening stond en de rekeningen naar Rochdale gingen, maar ook wel dat er nog mee is gereden. De kantonrechter waarbij u een ontslagprocedure had aangespannen tegen Rochdale, komt ook tot die conclusie. Ik lees voor uit het vonnis. De

kantonrechter zegt, ook gebruikmakend van het rapport van Deloitte: Deloitte is een gerenommeerde en onafhankelijke organisatie die in casu werd gecontroleerd door een monitoringcommissie; de kantonrechter heeft geen reden om te twijfelen aan de gedegenheid van het onderzoek of aan de juistheid van de uitkomsten daarvan.

Over wat u of uw advocaat heeft ingebracht, wordt gezegd: de handelwijze van eiser zoals uit het rapport van Deloitte naar voren komt, kan naar het voorlopig oordeel van de kantonrechter een ontslag op staande voet dragen. Verder wordt gezegd: de Maserati is nog meer dan een jaar volledig voor rekening van Rochdale gekomen.

In een andere overweging zegt de kantonrechter: naderhand bleek dat eiser dat niet had gedaan -- dus de auto verkopen -- en dat de auto voor rekening van Rochdale bleef, en eiser er toch in is blijven rijden.

Dat zijn toch wel heel harde feiten, en het is niet wat u zonet hebt gezegd. U hebt gezegd: ik heb hem opgeslagen in een loods. De vraag is wat dat dan doet, want het personeel zegt dit natuurlijk omdat het zich schaamt. Ze denken: wij zijn een sociale woningcorporatie; mensen kunnen amper hun huur betalen en de baas rijdt in een Maserati. U hebt zelf al gezegd dat dit slecht is voor de beeldvorming, maar de kosten zijn een ander aspect. Als je zo'n Maserati in een loods zet, gaan de kosten gewoon door, ook al rijd je er niet mee. Het is natuurlijk goedkoper, maar je hebt een enorme afschrijving.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar dat de auto ... Eerst even op uw eerste vraag. In 2008 of 2009 is het onmogelijk geweest dat ondergetekende nog in een Maserati heeft gereden. In 2009 was ik ook niet meer in dienst, en half 2008 was ik uit dienst.

De heer **Oskam**: Ja, maar het rapport is in 2009 gemaakt. Dat was toen u al geschorst was.

De heer **Möllenkamp**: Dat de auto is blijven staan, had te maken met de bpm. De bpm op de auto mocht in drie jaar worden afgeschreven. Het was voordeliger, zo is mij toen geadviseerd, om eerst de bpm af te wikkelen,

anders zou de bpm terugbetaald moeten worden, en daarna de auto weg te doen, te verkopen. Dat is ...

De heer **Oskam**: Waarom legt u dat nu pas uit? Dat had u toch ook zonet kunnen zeggen?

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij heb ik net ook het woord "bpm" gebruikt.

De heer **Oskam**: Dan is mij dat ontschoten.

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij zei ik: het had te maken met de bpm.

De heer **Oskam**: Maar het was voordeliger om hem op te slaan dan om hem te verkopen.

De heer **Möllenkamp**: Met name vanwege het grote bedrag aan bpm dat op de auto zat en vanwege het feit dat de bpm in drie jaar mocht worden afgeschreven en de auto daarna bpm-vrij was, was het voordeliger om de bpm terug te betalen en de auto met verlies te verkopen. Dat is de motivatie erachter geweest.

De heer **Oskam**: Maar dan nog blijft het zo dat Deloitte tot de constatering komt dat u er toch mee bent blijven rijden, naast het feit dat u de auto hebt opgeslagen. Dat kun je in twijfel trekken, maar goed, dat is ook overgenomen door de kantonrechter.

De heer **Möllenkamp**: Toen de auto opgeslagen stond, heb ik er niet in gereden.

De heer **Oskam**: Oké.

De heer **Möllenkamp**: Toen de auto in Lelystad stond, heb ik gereden.

De heer **Oskam**: We houden erover op.

Een interessant project dat Rochdale heeft aangetrokken, is Frankemaheerd. U was op dat moment de baas en degene die ermee aan de gang ging. Wat ons is opgevallen, is dat u een mandaat had van 50 miljoen. Dat was erg veel. We hebben ook naar andere grote corporaties gekeken en daar zijn de bedragen aanmerkelijk kleiner. We hebben gisteren Woonbron gehad, en daar bleek het mandaat 25 miljoen te zijn. Maar wie we er ook over spreken, iedereen zegt: 50 miljoen is bizar; daarmee zet je eigenlijk de raad van commissarissen buitenspel. Wat u met die 50 miljoen deed, was uw competentie. Het ging dan om projecten van volkshuisvestelijke aard, die moesten passen binnen de borgingsregels van het WSW. Als er geen borging werd gegeven, moest er binnen de organisatie natuurlijk nagedacht worden. Dan moest de raad van commissarissen ook meepraten. Wat ons ook verbaast, is dat Rochdale geen meerjareninvesteringsplan had. Dan is het ook wel apart dat je de directeur zo'n groot mandaat geeft. Wat was nou de reden om dat bedrag op 50 miljoen te zetten?

De heer **Möllenkamp**: Mag ik eerst de eerste vraag beantwoorden, over geen meerjarenprognose?

De heer **Oskam**: Ja. Nee, geen meerjareninvesteringsplan, dus echt over investeringen. Dat je zegt: volgend jaar kopen we dit en over tien jaar kopen we dat.

De heer **Möllenkamp**: Dat zou toch merkwaardig zijn, want je moest ieder jaar je meerjarenprognose naar de inspectie Noord-Holland of naar VROM of naar het Centraal Fonds opsturen, om te laten bekijken of je organisatie in de toekomst financieerbaar was, wat je investeringen waren, wat je aankopen waren, wat je verkopen waren en wat je renovaties waren. Het zou toch merkwaardig zijn dat een corporatie die tot de vijftien -- of twintig; laat ik het op twintig houden -- grootste corporaties in Nederland behoort, niet de informatie had die u nu schetst?

De heer **Oskam**: Daarom stel ik die vraag ook. Wij zijn het niet tegengekomen. Wij hebben alle gegevens gevorderd bij Rochdale. Wij hebben het niet.

De heer **Möllenkamp**: Dan hadden wij zeker vijf aanwijzingen van VROM gekregen om ze wel in te dienen, want je corporatie werd ieder jaar door het Centraal Fonds beoordeeld voor de komende vijf jaar. Hoe gaat het met de solvabiliteit? Hoe gaat het met de liquiditeit? Wat zijn de investeringsvraagstukken? Hoe gaat u daarmee om? Bent u fundbaar? Blijft u A-corporatie of wordt u B-corporatie of C-corporatie? Ieder jaar kwam daar een VROM-brief over. U hebt mij deze vraag de vorige keer ook gesteld. Het zou onmogelijk zijn, en anders zouden we daar een aanwijzing over moeten hebben gekregen.

Nu uw tweede vraag, over die 50 miljoen. Waar komt die 50 miljoen vandaan? Daarvan moet ik u zeggen dat ik niet weet waar die vandaan kwam. Ik weet dat er een directiestatuut lag. In dat directiestatuut heeft in eerste instantie geen absoluut getal gestaan, maar een percentage; een percentage van het balanstotaal. Dat percentage van het balanstotaal was beduidend hoger dan het absolute getal.

De heer **Oskam**: Welk percentage was dat dan?

De heer **Möllenkamp**: U zou dat ergens hebben kunnen lezen. Ik dacht iets van 5% of 10% van het balanstotaal. Ik dacht dat het balanstotaal van Rochdale iets van 2,5 miljard was, of iets hoger of iets lager. Het directiestatuut is gemaakt door de organisatie in nauw samenspel met KPMG. Er is wat betreft de 50 miljoen door ondergetekende geen enkele discussie gevoerd over de vraag of dat 40, 30, 20 of 10 miljoen had moeten zijn, want dat had mij persoonlijk niets uitgemaakt. De besluitvorming die je nodig hebt om projecten wel of niet gerealiseerd te krijgen, vertegenwoordigt namelijk niet alleen die 50 miljoen. Je hebt alle besluiten nog nodig, al heb ik een mandatering van 100 miljoen of 10 miljoen. Als de inspectie, de externe toezichthouder, niet akkoord gaat met de investeringsaanvraag ... Dat noemden wij een bap, een besluit aanmerkelijk belang en daar moest je zes

tot acht weken op wachten. Er werd helemaal niet gevraagd welke mandateringsfase ik had: mocht ik tot 10 of tot 20 of tot 50 miljoen? VROM kwam met alle goedkeuringen die we erbij nodig hadden van onder andere de gemeente en het WSW en dergelijke. Waar die 50 miljoen dus vandaan is gekomen, weet ik ook niet, maar die had ook minder mogen zijn en die had ook nul mogen zijn.

De heer **Oskam**: Maar is dat bedrag in het statuut gekomen toen u directeur was of stond het er al in toen u ...

De heer **Möllenkamp**: Nou, als ik eerst de vraag daarvoor mag beantwoorden: hebt u een verschil gemerkt tussen de situatie waarin het getal er niet in stond en de situatie waarin het getal er wel in stond? Dan is het antwoord nee.

De heer **Oskam**: Dan is de vraag: hebt u weleens aankopen gedaan van boven de 50 miljoen?

De heer **Möllenkamp**: Nee, nooit.

De heer **Oskam**: Nooit.

De heer **Möllenkamp**: Er waren twee soorten posten waarmee je tegen de 50 miljoen aan zat. Dat waren hoogniveaurenovaties in de Bijlmer, met name door het volume van het aantal woningen dat je daar had. Het gemiddelde complex had daar 500 woningen, dus als je daarin €80.000 of €90.000 investeert, ga je al heel snel naar de 50 miljoen. Ik denk dat die 50 miljoen daar ook vandaan is gekomen. Men heeft toch bekeken wat de marges zijn. De grote investeringsaanvragen lagen natuurlijk in de Bijlmer.

De heer **Oskam**: Zitten er nog verschillen tussen Amsterdam en de rest van Nederland, bijvoorbeeld dat de grond er duurder is of de huizen er duurder zijn?

De heer **Möllenkamp**: Met die 50 miljoen?

De heer **Oskam**: Ja?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk het niet.

De heer **Oskam**: Dat heeft er niets mee te maken.

De heer **Möllenkamp**: Ik heb eerder al gezegd: het had van mij ook 10 miljoen of 5 miljoen mogen zijn.

De heer **Oskam**: Daar had u wel mee kunnen werken.

De heer **Möllenkamp**: Het had van mij ook nul mogen zijn.

De heer **Oskam**: Oké.

De heer **Möllenkamp**: De aanvragen hebben toch een procedure nodig.

De heer **Oskam**: Ja. Dat is waar, maar de andere kant is ook dat je bij een lager bedrag wel vaker met de raad van commissarissen om tafel moet om te bekijken of iets een goede investering is.

De heer **Möllenkamp**: Maar dat deed je ook ieder jaar. Al was het project niet langs de raad van commissarissen geweest, dan stond het toch in het jaarverslag en in de managementletter.

De heer **Oskam**: Ja, maar dat is ...

De heer **Möllenkamp**: Het is dus niet zo dat je daarmee in gesprek ...

De heer **Oskam**: Nee, dat snap ik wel, maar dat is natuurlijk allemaal achteraf. Dan wordt er geïnformeerd, maar niet om toestemming gevraagd. Het is niet om de neuzen dezelfde kant op te krijgen.

De heer **Möllenkamp**: Dat laatste is juist.

De heer **Oskam**: Ja. Oké. Wij stellen er vragen over, maar de vraag is eigenlijk of de raad van commissarissen, Aedes, het Centraal Fonds of het Waarborgfonds ooit vragen heeft gesteld over het mandaat.

De heer **Möllenkamp**: Nog nooit. Ook de accountant niet.

De heer **Oskam**: Nee.

De heer **Möllenkamp**: De externe accountant heeft er nooit een opmerking over gemaakt. Ik ga ervan uit dat mijn directiestatuut ook terecht is gekomen bij het Centraal Fonds. Dat denk ik echt. Het zal ook bij de inspectie Noord-Holland terecht zijn gekomen. Ik kan me -- ik gebruik het woord "helaas" -- niet herinneren dat er ooit een schrijven over is gekomen: mijnheer, wilt u de mandateringsregeling aanpassen?

De heer **Oskam**: Nee. En voor uzelf was daar ook geen behoefte aan. Het werkte zoals het werkte.

De heer **Möllenkamp**: Ja. Omdat toch de procedures doorlopen moesten worden die doorlopen moesten worden.

De heer **Oskam**: Maar goed, de conclusie is wel dat u heel veel speelruimte had. U bepaalde zelf hoe u met uw raad van commissarissen omging, maar als u wilde, kon u gewoon tot die 50 miljoen losgaan.

De heer **Möllenkamp**: Ja, losgaan, maar daarmee heb je nog niet de investering gepleegd.

De heer **Oskam**: Nee.

De heer **Möllenkamp**: Dan kun je acquisitie plegen, maar daarna heeft het project de doorlooptijd nodig die ook een project van 10 miljoen of van 5 miljoen nodig heeft.

De heer **Oskam**: Ja, nee, maar dat begrijp ik wel.

Wij gaan even door op de Frankemaheerd. Dat was een aankoop van net onder de 50 miljoen. Het was een kantoorgebouw in Amsterdam Bijlmer. U had er mooie plannen mee om de Bijlmer te verbeteren. U wilde het pand renoveren om het vervolgens in de verhuur te doen. Dat was een groot project. Deed u de onderhandelingen zelf?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Ik zal misschien toch even het project voor u in beeld brengen. Er waren twee corporaties bezig met dit project. Dat waren met name de collega's die actief waren in de Bijlmer.

De heer **Oskam**: Welke andere partij was dat?

De heer **Möllenkamp**: Dat was De Key. Die zat ook in de onderhandeling, over overigens hetzelfde getal. Bij De Key speelde op dat moment de situatie dat men het probleemgebied in de Bijlmer, Kraaiennest, overnam.

De heer **Oskam**: Ja, dat ken ik ook.

De heer **Möllenkamp**: Toen is aan ons gevraagd, in overleg met Stadsdeel Zuidoost: kunnen wij dat kantorenpark uit de markt halen? Op enig moment is ons gevraagd, via Stadsdeel Zuidoost, Elvira Zwier, geloof ik: kunnen we dat kantorenpark uit de markt halen, omdat er straks leegstand in komt? Dit kantoor was overigens vroeger het kantoor van de woningcorporatie zelf. Nieuw Amsterdam is er altijd gehuisvest geweest, overigens niet in het hele kantoorpand, maar wel in een dependance. Op enig moment is ons via het Stadsdeel Zuidoost gevraagd: het kantoor komt over drie jaar leeg te staan, want de Bijenkorf of V&D gaat eruit; wij zouden graag dat kantoor van de markt willen hebben en daar vervangende nieuwbouw in willen hebben. Het ging om 900 woningen met nog wat winkels erbij, schuin tegenover de

Amsterdamse Poort. Wij zijn toen de onderhandelingen ingegaan via de acquisitiegroep. Uiteindelijk hebben we gezegd: we gaan met dat project verder, met dien verstande dat op een later moment De Key aanhaakt voor 50% voor de herontwikkeling van dat project. Daar zijn ook overeenkomsten voor gemaakt. Overigens is dat helaas niet doorgegaan om andere moverende redenen, maar dat had niets met het project te maken. Wij zouden op dat project het kantoor uit de markt halen. Het kantoor werd nog drie jaar voor een hoog huurbedrag door De Bijenkorf gehuurd. Daarna kregen wij op voorhand al toestemming voor vervangende nieuwbouw, om het te verkleuren. Anders zouden we zo'n kantoor nooit kopen, want de corporaties doen niet in kantoren maar in woningen. We hadden al zo veel in de Bijlmer geïnvesteerd met zijn tweeën, dat we het verantwoord vonden om die investering van 400 of 500 miljoen niet teniet te laten gaan als we daar, zoals wij dat noemen, rotte appels kregen. Kraaiennest was er een en Frankemaheerd zou er een worden.

De heer **Oskam**: Jaja. En wie zaten er in de acquisitiegroep?

De heer **Möllenkamp**: Dat was een groep vanuit Delta Forte. Daar hadden we een acquisitieteam, waar alle projecten in kwamen. Als er een project binnenkwam, werd bekeken: als we het nemen, welke corporatie gaat het dan trekken? We zaten er immers met meerdere corporaties in, in dit geval ook met AWV, dat nu Stadgenoot heet, en vroeger nog met andere corporaties zoals Zomers Buiten. We deden dus niet allemaal afzonderlijke acquisities. Het werd ingebracht in een poule en dan gingen we bekijken: gaat de acquisitie door en welke corporatie neemt de werkzaamheden op zich?

De heer **Oskam**: U zat erin, maar wie keken er nog meer mee vanuit Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Nou, de gebiedsdirecteur keek mee, en de projectengroep Bijlmervernieuwing. Er was een projectengroep

Bijlmervernieuwing, die over de activiteiten in de Bijlmer ging. Daar had de centrale stad, het stadsdeel, zitting in.

De heer **Oskam**: Het gaat mij met name om Rochdale.

De heer **Möllenkamp**: O, Rochdale. De gebiedsdirecteur zat erin, de acquisitie-afdeling Delta Forte zat erin, er werd ook af en toe een financieel directeur bij betrokken om een en ander door te rekenen, ...

De heer **Oskam**: En die zat wel in de raad van bestuur.

De heer **Möllenkamp**: Die zat wel in de raad van bestuur, ja.

De heer **Oskam**: Dat pand kostte 46,5 miljoen, hè?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Het paste net binnen het bestuursmandaat van 50 miljoen.

De heer **Möllenkamp**: Nou, het zou oorspronkelijk de helft geweest zijn, hè.

De heer **Oskam**: Ja, daar komen we zo op, want we willen natuurlijk weten waarom het uiteindelijk duurder is geworden dan ...

De heer **Möllenkamp**: Dat bedoel ik er niet mee. Ik zou het met twee corporaties doen.

De heer **Oskam**: Ja.

De heer **Möllenkamp**: We zouden er beiden dus voor 23 miljoen instappen.

De heer **Oskam**: O, ja, precies. Het gaat om de participatiegraad.

De heer **Möllenkamp**: We zouden er beiden voor 23,5 miljoen instappen. Daarvoor lagen er ook de overeenkomsten, de contracten en de verdeling van werkzaamheden: wat gaat de ene corporatie doen en wat gaat de andere corporatie doen? Dat probeerde ik ermee te zeggen.

De heer **Oskam**: Jaja. Maar goed, zij haakten af of ze deden niet mee, en uiteindelijk dacht u: ik ga het wel doen.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: 46,5 miljoen is de prijs. Dat is onder de 50 miljoen, dus in beginsel hebt u de ruimte, mits het Waarborgfonds zegt: wij borgen deze transactie en deze lening.

De heer **Möllenkamp**: Ja, dat is correct.

De heer **Oskam**: En de vraag is of dat zo is. Hebben ze het geborgd? Toen u het ging kopen, was het toen geborgd?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Het project is teruggegaan naar de raad van commissarissen, ondanks het feit dat het onder de 50 miljoen lag. Er is een extra vergadering van de raad van commissarissen geweest, en daarin is het project alsnog gehonoreerd.

De heer **Oskam**: Kwam dat doordat u zelf naar de toetsingscriteria keek en zei: het is nog niet geborgd, dus ik ga ermee naar de raad van commissarissen? Of kwam het doordat de notaris zei: dit is niet volgens de regels; hier werk ik niet aan mee?

De heer **Möllenkamp**: Nee, het is intern geconstateerd.

De heer **Oskam**: Intern. Door wie is het geconstateerd?

De heer **Möllenkamp**: Door de interne auditor bij Rochdale. Dat was Hans Bouman.

De heer **Oskam**: Had u het zelf over het hoofd gezien?

De heer **Möllenkamp**: Nee, ik ... Ja, misschien is het ... De afdelingen keken naar de projecten.

De heer **Oskam**: Maar u wist toch ook wel dat het, als het niet geborgd was, natuurlijk ...

De heer **Möllenkamp**: Dan moet het automatisch terug.

De heer **Oskam**: Oké. Voor zover wij konden terugkijken in het onderzoek, hebt u op 13 augustus 2008 de conceptkoopakte getekend. U hebt al gezegd dat u toen geen bevestiging had van het Waarborgfonds dat het zou borgen. Waarom tekent u dan toch die koopakte? Dat is toch wel tricky, lijkt mij?

De heer **Möllenkamp**: Ik neem aan dat er een ontbindende voorwaarde bij zat: goedkeuring met voorbehoud van het WSW.

De heer **Oskam**: Wij hebben dat niet in het contract gezien. Sterker nog: er is ook geen voorbehoud gemaakt dat de raad van commissarissen groen licht moest geven. Dat brengt mij eigenlijk op het volgende punt. U tekent zo'n koopakte, waar geen voorbehoud in zit, en u zegt tegen de raad van commissarissen: we gaan ervoor. Die raad van commissarissen kon eigenlijk alleen nog maar "ja" zeggen. Anders ging Rochdale voor iets meer dan 4,6 miljoen het schip in. De clause in het contract was dat er, als de koop niet door zou gaan, 10% van de koopprijs moest worden gedekt.

De heer **Möllenkamp**: Maar ik denk niet dat dit een reden is voor de raad van commissarissen om daar "ja" of "nee" op te zeggen. Dat is niet om deze moverende reden.

De heer **Oskam**: Dat zullen wij wel aan de raad van commissarissen vragen, maar ...

De heer **Möllenkamp**: Want er is een uitgebreide vergadering over het project geweest. Er is ook direct gezegd dat De Key direct weer in beeld zou komen als de aanschaf of de investering wel door zou gaan, want na de ondertekening ... De Key heeft bij onze onderhandelingen zijdelings meegelopen, want het bedrag Nee, ik moet het anders zeggen: het bedrag was in eerste instantie rond met De Key. Dat was het identieke bedrag.

De heer **Oskam**: Ja, allebei de helft.

De heer **Möllenkamp**: Nee, het hoofdbedrag. De Key was eerder met Frankemaheerd bezig dan wij.

De heer **Oskam**: Was het toen boven de 50 miljoen?

De heer **Möllenkamp**: Nee, het was ook onder de 50 miljoen.

De heer **Oskam**: Onder de 50 miljoen.

De heer **Möllenkamp**: Alleen omdat De Key plotseling Kraaiennest nam, wat ook een heel groot en zwaar project was ...

De heer **Oskam**: Je kunt je geld maar één keer uitgeven.

De heer **Möllenkamp**: Precies. Ze hebben daar toen gezegd: we zetten ons allebei in voor de vernieuwing van de Bijlmer, maar gaan jullie verder met dat project. Ze hebben gezegd: proberen jullie dat project binnen te halen en zodra het project geacquireerd is, stappen wij weer in de participatie voor de helft van het bedrag dat wij betaald hebben. Dat is ook weer de helft van die 46 miljoen. Daar waren ook overeenkomsten van.

De heer **Oskam**: U moet het toch maar van mij aannemen, want wij hebben het contract goed bestudeerd, dat er geen voorbehoud is gemaakt dat de raad van commissarissen toestemming moest geven. Dat is toch wel heel onverstandig.

De heer **Möllenkamp**: Nou ja, intern is mij medegedeeld dat daarvoor de toestemming van de raad van commissarissen nodig was. Dat hebben wij gedaan.

De heer **Oskam**: Dat is intern, maar extern is het: je tekent een contract waar voorwaarden in staan en je mag alleen handelen en je bent alleen handelingsbevoegd als je onder de 50 miljoen blijft, als het om iets volkshuisvestelijks gaat en als het geborgd is. Aan die laatste voorwaarde was in ieder geval niet voldaan, want u had nog geen toestemming van het WSW en dus had u toestemming van de raad van commissarissen nodig.

De heer **Möllenkamp**: Ja, hetgeen ook gebeurd is.

De heer **Oskam**: Ja, achteraf, maar toen had u al getekend. Dus Rochdale was het schip ingegaan voor 4,65 miljoen als de raad moeilijk had gedaan en had gezegd: wij doen het niet.

De heer **Möllenkamp**: 65 miljoen?

De heer **Oskam**: Vier komma.

De heer **Möllenkamp**: Acht.

De heer **Oskam**: Ja, vier punt vijfenzestig.

De heer **Möllenkamp**: O, sorry.

De heer **Oskam**: Ik leg u dat maar voor. De vraag is dan waarom u niet dat soort clausules opneemt in zo'n contract, want u bent toch een ervaren

zakenman, een ervaren woningcorporatiedirecteur. Ik zeg het maar even voor eigen rekening; dan lijkt het er een beetje op dat u denkt: nou ja, het gaat toch wel door en de raad van commissarissen kan hoog of laag springen, maar die handtekening is gezet.

De heer **Möllenkamp**: Je moet het zo zien: ik had niet alleen de handtekening van de raad van commissarissen nodig, ik had ook ...

De heer **Oskam**: Nee, nog veel meer. Natuurlijk.

De heer **Möllenkamp**: Ja, precies. Het momentum had ook later tegen kunnen vallen, want al was de raad akkoord gegaan, dan had het Centraal Fonds of het WSW nog kunnen zeggen: wij vinden de investering dermate zwaarwegend voor de organisatie dat zij niet verantwoord is.

De heer **Oskam**: Dat geloof ik allemaal wel en dat is ook zo. Daar hebt u ook helemaal gelijk in. Het punt blijft dat u een contract afsluit met een derde partij over de aankoop van Frankemaheerd waarbij u geen voorbehoud maakt en als die raad van commissarissen nee zegt, zit u voor 4,65 miljoen in het schip. Hoe kan dat nou?

De heer **Möllenkamp**: Naar mijn bescheiden mening was het een conceptcontract. Het was nog geen definitief contract.

De heer **Oskam**: Maar dat is toch ook rechtsgeldig?

De heer **Möllenkamp**: Nou, bij het conceptcontract ben je het in grote lijnen eens met de onderwerpen en de voorbeelden die daarin gegeven worden. Daarna komt er een definitief contract.

De heer **Oskam**: Moet ik het dan zo opvatten dat uw idee was: ik zit er niet aan vast?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Dus als de raad van commissarissen nee zegt, hoef ik ook die 10% niet te betalen en dan gaat het hele verhaal niet door.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Dat is uw uitleg van dit contract. Oké. U zegt dat het achteraf allemaal uitgebreid is besproken, maar ik zou denken: dat is toch wel heel dicht bij die 50 miljoen, en het is een heel ingrijpend project. Er zijn ook echt goede dingen, zoals u zegt: wij wilden de Bijlmer echt mooi maken. Bespreek het juist dan -- zou ik zeggen -- van tevoren met de raad van commissarissen. Reageert u daar eens op.

De heer **Möllenkamp**: Je moet het zo zien: er is met de raad van commissarissen toen ontzettend veel gesproken over de Bijlmer.

De heer **Oskam**: Ja, over de Bijlmer, maar over Frankemaheerd.

De heer **Möllenkamp**: Over Frankemaheerd is ook gesproken en ook over andere projecten, ook bijvoorbeeld over Kraaiennest. Er zijn een hoop complexen uit de Bijlmer overgenomen van collega-corporaties, die dus niets meer deden aan de verbetering. Dan attendeerde het Centraal Fonds ons: als er zo veel geld in de nieuwbouw van complexen gaat of in de vernieuwbouw en de andere complexen niet worden aangepakt, dan lopen wij het risico dat wij weer terugvallen in het oude. De Bijlmer was een project dat ontzettend veel aandacht vroeg van de raad van commissarissen. Daar werden ook aparte vergaderingen voor gepland. Die liepen niet separaat met de Rochdalevergaderingen. Nieuw-Amsterdam, zoals de Bijlmer vroeger heette bij ons, waren aparte vergaderingen. Die waren niet geïncorporeerd voor de fusie, wel na de fusie. Maar de fusie is, dacht ik, pas in 2007 tot stand gekomen of 2006; dat weet ik niet meer precies. Maar voor die datum, toen de Bijlmer zelfstandig was, waren het ook op zichzelf staande vergaderingen met de mensen erbij die alles over de Bijlmer konden vertellen. Er werden ook vaak adviezen ingewonnen van gastsprekers bij de

raad van commissarissen: "Mijnheer Sweder van Wijnbergen of mijnheer Vermeend, hoe kijkt u naar de Bijlmer? Hoe groot is het risico dat wij daar lopen?" Daar ging immers ontzettend veel geld in, van de gemeenschap in dit geval, van de centrale overheid. Daar ging dus geen geld in van Rochdale of Patrimonium. Er is over alle projecten in de Bijlmer gesproken, over alle projecten.

De heer **Oskam**: Goed. Ik wil toch even terug naar de procedure. U had het conceptkoopcontract getekend. Vervolgens moest u wel nog even toestemming hebben van de raad van commissarissen. U hebt ook een notitie geschreven. Die hebben wij. Die kunnen wij u ook laten zien. Daarin schetst u een beeld voor de raad van commissarissen dat die borging op een haar na gevild was, dat dat wel allemaal goed zou komen. Maar uit ons onderzoek blijkt dat Rochdale er in die tijd niet zo goed op stond bij het Waarborgfonds en bij het Centraal Fonds en dat Rochdale onder verscherpte aandacht stond. Dat betekent eigenlijk dat de borging niet vanzelfsprekend was. Mijn vraag is: hebt u de raad van commissarissen wel eerlijk en transparant voorgelicht?

De heer **Möllenkamp**: Als u zegt: u stond onder verscherpt toezicht bij het WSW, wat u schetst nu ...

De heer **Oskam**: Ja.

De heer **Möllenkamp**: ... dan is mij dat volslagen onbekend. Volslagen onbekend. Want je kreeg ieder jaar een VROM-brief en als je de A-status had, dan was je solvabel. Die A-status is 25 jaar lang vergeven. Bij B-, C- en D-corporaties heb je andere procedures, maar niet bij de A-status. Er is ons nooit doorgegeven: mijnheer, u loopt tegen uw kredietlijn aan. Of los van wat u daarmee nog wilt zeggen. Dat is ons nog nooit aangegeven.

De heer **Oskam**: Waar kwam bij u het optimisme vandaan dat het WSW wel akkoord zou gaan?

De heer **Möllenkamp**: U moet het zo zien: er is in de Bijlmer ongeveer 600 miljoen geïnvesteerd, denk ik. Ook dit was weer een kantoorgebouw. Het Stadsdeel Zuidoost -- want daar heb je hun medewerking voor nodig -- wilde dat deze kantoren uit de markt werden gehaald, dat de leegstand uit de markt werd gehaald. Dit kantoor was toen niet leeg. Het ging pas over drie jaar uit de markt. Dus wij hadden drie jaar voldoende cashflow om alle annuïteiten te betalen, want er kwamen redelijk hoge huurinkomsten uit. En men had er alle belang bij dat de Bijlmer niet zou terugvallen na al het geld dat erin was geïnvesteerd. Iedereen in de projectengroep deed zijn best om in de Bijlmer financieringsmogelijkheden te zoeken en om ervoor te zorgen dat de goedkeuringen werden gegeven. Wij kunnen namelijk geen kantoorgebouw aankopen als wij geen toestemming krijgen van de gemeente dat wij het mogen verkleuren, want dan financiert het WSW helemaal niet. Het WSW financiert überhaupt geen kantoorpanden, tenzij het je eigen kantoor is.

De heer **Oskam**: Nee, maar het idee was om daar huurwoningen van te maken.

De heer **Möllenkamp**: Alleen maar huurwoningen met winkels eronder, want anders was Rochdale er niet ingestapt, maar ook De Key niet.

De heer **Oskam**: Wij maken even een zijstapje. Wij hebben het net al over het rapport-Dubois gehad en over het forensisch onderzoek van Deloitte. Er is ook nog een ander rapport uitgebracht: het rapport-Vlug. Dat onderzoekt de interactie tussen de raad van commissarissen en het bestuur. Over de aankoop van Frankemaheerd zegt Vlug: de raad van commissarissen moest binnen één dag instemmen met de aankoop van Frankemaheerd. Kunt u eens uitleggen hoe dat gegaan is?

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij is het niet binnen één dag geweest. Er is, dacht ik, wel binnen een week een extra vergadering belegd, want de vergadering was net geweest. Ik heb er met de voorzitter over gesproken.

De heer **Oskam**: De vergadering was al geweest, maar toen hadden ze al ingestemd, want ...

De heer **Möllenkamp**: Nee, er was al een vergadering van de raad van commissarissen geweest waarbij Frankemaheerd niet op de agenda stond. De situatie was op dat moment nog niet bekend.

De heer **Oskam**: Nee, ik wil echt focussen op Frankemaheerd. Wat wist de raad van commissarissen nou, waar moest die ja of nee tegen zeggen en binnen hoeveel tijd?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk binnen anderhalve week. Er is ook geen belronde gemaakt. Er is gewoon een extra vergadering belegd, een hele avond, met één agendapunt. Dat was Frankemaheerd. Er is eerst nog gesteld: kunnen wij het afdoen met een belronde? Daar heeft de voorzitter van gezegd: nee, het kan geen belronde zijn gezien de hoogte van de investeringen. Er is toen een extra vergadering belegd. Er is toen met name bekeken welke leden van de raad van commissarissen allemaal konden. Van Cuilenburg stelde het op prijs dat ze allemaal aanwezig waren. Er is toen een nieuwe datum gepland.

De heer **Oskam**: U bent daar zelf bij geweest?

De heer **Möllenkamp**: Ik ben daar zelf bij geweest.

De heer **Oskam**: Dat verbaast mij, want wat wij tot nu toe hebben gevonden, is dat u een e-mail eruit hebt gestuurd waarin u zei dat er snel gehandeld moest worden "ja of nee", en dat Van Cuilenburg daarna een soort belronde heeft gemaakt met de commissarissen om te zeggen: het belang is erg groot; wij moeten.

De heer **Möllenkamp**: Nee, het is niet met een belronde gebeurd.

De heer **Oskam**: Niet?

De heer **Möllenkamp**: 100%.

De heer **Oskam**: En die vergadering is op een moment geweest dat het allemaal nog teruggedraaid had kunnen worden volgens u?

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij wel, ja. Ik denk dat de vergadering binnen een week of tien dagen heeft plaatsgevonden, want niet iedereen kon op dat moment. En er is ook niet voor een belronde gekozen. De raad was voltallig aanwezig. Het is ook volledig genotuleerd.

De heer **Oskam**: Zorgvuldig gegaan.

De heer **Möllenkamp**: Ja. En de financieel directeur heeft waarschijnlijk het verhaal erbij gegeven, het verhaal gemaakt.

De heer **Oskam**: Was dat ook een unanieme beslissing? Stond iedereen erachter?

De heer **Möllenkamp**: Ik ga nu niet uit mijn geheugen praten, maar van deze vergadering weet ik het zeker: unaniem.

De heer **Oskam**: Oké. Stel nou dat ze nee hadden gezegd, wat waren dan de gevolgen geweest voor Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat wij dan met de partijen hadden gesproken. Daarbij heeft waarschijnlijk De Key weer om de tafel gezeten.

De heer **Oskam**: Om dan het risico te delen?

De heer **Möllenkamp**: Dat denk ik.

De heer **Oskam**: En van die 4,65 miljoen zegt u: dat klopt niet?

De heer **Möllenkamp**: Het bedrag dat u hebt uitgerekend, zal wel kloppen, want dat is 10% van de investeringswaarde.

De heer **Oskam**: Ja, het is 10%.

De heer **Möllenkamp**: Maar het risico heb ik niet zo ingeschat, in die zin dat Rochdale ineens 4,65 miljoen euro schade zou lijden.

De heer **Oskam**: Oké. Heeft Rochdale een eigen jurist?

De heer **Möllenkamp**: Wij gebruiken heel veel juristen, ook eigen juristen.

De heer **Oskam**: Die kijken mee bij zo'n contract?

De heer **Möllenkamp**: Nou, de contracten gaan altijd via twee bureaus: het interne bureau en het externe bureau. Een van de bureaus die ons daar altijd bij hielpen, was het bureau van Eberhard van der Laan. En de verkopende partij had er natuurlijk ook een advocaat op zitten.

De heer **Oskam**: U weet niet meer of dat voorbehoud in het conceptcontract stond?

De heer **Möllenkamp**: Nee, nee, nee.

De heer **Oskam**: Uiteindelijk kostte het 46,5 miljoen. Waar komt dat bedrag vandaan? U zei namelijk dat het eigenlijk veel goedkoper was, maar het is toch 46,5 miljoen geworden.

De heer **Möllenkamp**: Waar dat bedrag vandaan gekomen is?

De heer **Oskam**: Ja, hoe ...?

De heer **Möllenkamp**: Daar zal de afdeling Treasury aan de slag mee zijn gegaan bij Rochdale en dat geld zal via het WSW ...

De heer **Oskam**: Nee, ik bedoel meer: hoe is die koopprijs tot stand gekomen? Misschien was ik een beetje onduidelijk.

De heer **Möllenkamp**: Daar lagen taxaties en berekeningen aan ten grondslag. Er was al eerder een taxatie gedaan door De Key. Dat bedrag lag op dezelfde hoogte. Althans, ik dacht ook 46 miljoen. Er zijn berekeningen gemaakt. Er is naar de berekening gekeken: wat kunnen wij erop terugbouwen? Er zouden, dacht ik, 900 woningen op teruggebouwd worden. Er is ook een rendementsrekening uit naar voren gekomen: wat zou het hele complex de corporatie beter maken, los van het feit dat een leeg kantoorpand uit de markt zou worden gehaald?

De heer **Oskam**: Er moest natuurlijk in geïnvesteerd worden.

De heer **Möllenkamp**: Ja. Ik dacht dat het project rendementsmatig iets van 30 miljoen zou opleveren. Dat is wat ik mij nog van die berekeningen kan herinneren, maar het ging daar om 900 woningen, hè?

De heer **Oskam**: Dat klopt. U zit er 1 miljoen naast, dus het gaat goed. Weet u nog wie die taxatie heeft gedaan?

De heer **Möllenkamp**: Nee.

De heer **Oskam**: Zadelhoff. Dat ging eigenlijk via Delta Forte.

De heer **Möllenkamp**: Door Delta Forte, ja.

De heer **Oskam**: Ja, dat hebt u net al genoemd. Die hebben als een soort eerste, indicatief bod gezegd: 31 miljoen. Dat was het idee. Toen hebt u een bod gedaan. Dat is niet geaccepteerd, maar uiteindelijk wordt het meer: 46,5 miljoen. Dat is 15 miljoen meer dan door uw eigen taxateur is opgeschreven.

De heer **Möllenkamp**: Nou, er zal toch ook een taxatie hebben gelegen van rond de 45, 46 miljoen, want waarom zouden wij 15 miljoen boven de taxatie betalen?

De heer **Oskam**: Tja, het kan de markt zijn. Ik heb het antwoord niet. U moet eigenlijk het antwoord geven, want u was bij die onderhandelingen betrokken.

De heer **Möllenkamp**: Wij hebben de eerste spullen van De Key gekregen. Er lag een bieding, zeg ik uit mijn hoofd, van 47 miljoen rond. Dat is ongeveer hetzelfde bedrag dat Rochdale ervoor betaald heeft. Daar lag hetzelfde plaatje onder: wij gaan het samen doen in partnership, fiftyfifty. Daar lag ook de calculatie onder dat het uiteindelijk 31 miljoen moest gaan opleveren, waarbij een leeg kantoorpand uit de markt werd weggehaald met het voorbehoud dat Stadsdeel Zuidoost toestemming zou geven. Als er zo'n enorm verschil is in taxaties -- ik vind dat een enorm verschil -- dan moet er toch wat langer bij stilgestaan worden. Ik heb het niet over een miljoen of twee miljoen verschil, want dan kun je nog discussie hebben over parameters: waar reken je wel mee en waar reken je niet mee?

De heer **Oskam**: Het zal allemaal wel, maar ik probeer in uw huid te kruipen. U zegt: ik wil graag Frankemaheerd kopen. Dan zegt u tegen Zadelhoff: ga daar eens kijken.

De heer **Möllenkamp**: Ik zeg dat niet, hoor.

De heer **Oskam**: Nee, maar goed, dat zegt Rochdale. Zo gaat dat ongeveer. En dan zegt Rochdale tegen Zadelhoff: wat moet het kosten? Dan zegt Zadelhoff: 31 miljoen. Dan doet u een bod en dan zeggen ze: dat doen wij niet. Dan wordt kort daarna 46,5 miljoen betaald.

De heer **Möllenkamp**: Maar er zal toch ook een taxatierapport liggen dat om en nabij het bod ...

De heer **Oskam**: Ik weet dat niet. Dat is mijn vraag aan u.

De heer **Möllenkamp**: Er moet een taxatierapport liggen dat om en nabij dat bod ligt, want woningbouwvereniging De Key had hetzelfde probleem dan. Er moet een taxatierapport zijn. Misschien is het niet exact 46 miljoen of 45 miljoen, maar niet het enorme verschil dat u net schetst.

De heer **Oskam**: Ja, want dat is raar, want ...

De heer **Möllenkamp**: Ja, dat is raar.

De heer **Oskam**: ... het is eerst een indicatie. Daar kan natuurlijk verschil in zitten. Dat snap ik wel, maar zo'n groot bedrag, eigenlijk meer dan 50% ...

De heer **Möllenkamp**: Daar moet een taxatierapport bij liggen dat om en nabij dat bedrag vertegenwoordigt. Volgens mij lag er ook een taxatierapport van om en nabij de 44 miljoen, wat ik mij er nog van kan herinneren.

De heer **Oskam**: Had u persoonlijk belang bij deze transactie?

De heer **Möllenkamp**: Geen enkel.

Mevrouw **Hachchi**: Ik heb één feitelijke vraag: was er een meerjarig investeringsplan bij Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Dat had er moeten zijn. Ik ben uiteindelijk verantwoordelijk voor de hele organisatie, maar het kan in mijn beleving niet zo zijn dat Rochdale geen investeringsplan, geen meerjarenprognose had, want dat waren de eisen van het Centraal Fonds, maar ook van het borgingsinstituut; wat zijn de verplichtingen die de komende vijf of tien jaar op de corporatie afkomen? Volgens mij moet dat meegestuurd worden naar de inspectie Noord-Holland en het Centraal Fonds. Hoe kun je anders beoordelen of een corporatie een A-, B-, of C-status heeft? Dan beoordeel je haar namelijk op een jaar en dan weet je niet wat er in de toekomst allemaal

op haar afkomt. Dus in mijn beleving is het onmogelijk dat Rochdale of Patrimonium dat niet had.

Mevrouw **Hachchi**: Daarmee zegt u dat Rochdale een meerjarig investeringsplan had?

De heer **Möllenkamp**: Zou moeten hebben. Anders had er een aanwijzing over moeten komen.

Mevrouw **Hachchi**: "Zou moeten hebben." U was daar corporatiedirecteur.

De heer **Möllenkamp**: Volgens mij moet die er altijd geweest zijn.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u zegt: hij was er.

De heer **Möllenkamp**: Er moet een meerjarenprognose zijn van de stichting.

Mevrouw **Hachchi**: Mijn tweede vraag is: heeft uw medebestuurder erop aangedrongen dat er een meerjarig investeringsplan moest komen?

De heer **Möllenkamp**: Niet dat ik weet.

Mevrouw **Hachchi**: Niet dat u weet. U kunt zich niet herinneren dat hij u dat ...?

De heer **Möllenkamp**: Nee, want waarom zou hij mij erop moeten attenderen dat er een meerjarenprognose moest komen als die er normaliter al zou moeten zijn?

Mevrouw **Hachchi**: Daarom stel ik ook deze twee vragen aan u.

De heer **Möllenkamp**: Ja, hij zou er moeten zijn, want hoe kan de overheid een organisatie beoordelen met 45.000 woningen? Toch niet alleen maar op

een jaarverslag zonder een meerjarenprognose? Wij moesten altijd het volgende in beeld brengen. Wat gaat u de komende vijf jaar aan leefbaarheid uitgeven? Hoeveel nieuwbouw gaat u plegen? Hoeveel nieuwe woningen gaat u opleveren?

Mevrouw **Hachchi**: Ik zou u toch willen vragen om antwoord te geven op mijn vraag: heeft uw medebestuurder er bij u op aangedrongen ...

De heer **Möllenkamp**: Nooit.

Mevrouw **Hachchi**: ... dat er een meerjarig investeringsplan moest komen?

De heer **Möllenkamp**: Nee, nee, nee.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt: nee.

De heer **Möllenkamp**: Daar staat mij niks van bij.

Mevrouw **Hachchi**: Daar staat u niks van bij. U kunt het zich dus niet herinneren of u zegt volmondig nee.

De heer **Möllenkamp**: Dan zeg ik: nee.

Mevrouw **Hachchi**: Oké. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank, mevrouw Hachchi. Mijnheer Möllenkamp, wij zijn een eind op weg met dit openbaar verhoor. Er zijn nog wel wat vragen aan u, maar wij zijn allemaal mensen. Af en toe komt er een sanitaire stop.

De vergadering wordt van 10.56 uur tot 11.07 uur geschorst.

De **voorzitter**: Wij gaan door met het openbaar verhoor onder ede. Het woord is aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Möllenkamp, wij hebben drie onderwerpen met u besproken. Ook de relatie tussen u en de raad van commissarissen is aan de orde geweest. Wij hebben nog een aantal vragen over de raad van commissarissen en de relatie met u als bestuurder. Hoe zou u zelf die relatie omschrijven?

De heer **Möllenkamp**: Hoe zou ik ...?

Mevrouw **Hachchi**: Hoe zou u zelf uw relatie met uw raad van commissarissen beschrijven?

De heer **Möllenkamp**: Op afstand. Er was geen relatie met de raad van commissarissen. Er waren geen persoonlijke contacten. Wij spraken elkaar op vergaderingen en voorafgaand aan de vergaderingen. Als dat nodig was praatten wij tussentijds bij.

Mevrouw **Hachchi**: Zou u nog een andere omschrijving willen geven aan het contact dat u had met de raad van commissarissen? Was dat doorgaans goed, zakelijk of ... of ...

De heer **Möllenkamp**: In tegenstelling tot het rapport van de commissie-Vlug, vond ik de raad van commissarissen ter zake kundig. Er zat een hoog niveau in. Men wist waar men het over had. Jarenlange ervaring. En op afstand, in die zin dat er geen band was tussen de bestuurder en de voorzitter of vice versa, ook niet met andere leden van de raad van commissarissen.

Mevrouw **Hachchi**: U haalde net zelf het rapport-Vlug aan, een rapport met een veelzeggende titel: Ongezond vertrouwen. Wat vond u van dat rapport?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb het rapport niet gelezen.

Mevrouw **Hachchi**: U hebt het rapport niet gelezen?

De heer **Möllenkamp**: Nee, ik heb het rapport niet gelezen.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom niet?

De heer **Möllenkamp**: Omdat ik vernomen heb dat de commissarissen unaniem afstand hebben genomen van de inhoud van het rapport. Ik heb een groot aantal commissarissen bijna 25 jaar lang meegemaakt. Ik heb meegemaakt hoe ze met mij omgingen, hoe zij met de organisatie omgingen en hoe zij erbij betrokken waren. Dat beeld wilde ik niet veranderen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat rapport is tot stand gekomen door onderzoeksgesprekken met de leden van de raad van commissarissen. U zegt: ze stonden unaniem niet achter dit rapport.

De heer **Möllenkamp**: Unaniem hebben ze afstand genomen van de inhoud van het rapport.

Mevrouw **Hachchi**: Voor u was dat een reden om het niet te gaan lezen.

De heer **Möllenkamp**: Ja, temeer omdat ik de leden van de raad van commissarissen al heel lang kende, ik wist hoe ze opereerden, hoe ze ermee omgingen, hoe serieus zij hun taak namen, zowel naar ondergetekende toe als naar de or als naar de organisatie en de bewonerscommissies. Dat beeld wil ik bij mij houden.

Mevrouw **Hachchi**: Dus ondanks dat het rapport gaat over uw functioneren, uw relatie met de raad van commissarissen, ondanks dat de Tweede Kamer er uitvoerig over gesproken heeft en naar gekeken heeft, was er voor u geen aanleiding om dat rapport in te zien?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Ik heb het ook nooit gekregen, hoor. Laat ik dat ook even vertellen. Ik had het natuurlijk wel kunnen opvragen via internet.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat hebt u niet gedaan?

De heer **Möllenkamp**: Nee, maar het rapport is mij ook nooit toegestuurd geworden.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u weet ook helemaal niets van de inhoud van het rapport?

De heer **Möllenkamp**: Totaal niets.

Mevrouw **Hachchi**: En de titel Ongezond vertrouwen?

De heer **Möllenkamp**: Nou ja, u noemt nu de titel, dus nu weet ik dat ook.

Mevrouw **Hachchi**: Dat wist u niet.

De heer **Möllenkamp**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: En wat vindt u ervan als ik de titel van het rapport Ongezond vertrouwen noem?

De heer **Möllenkamp**: Nou ja, de samenstellers hebben het zo genoemd. Ik vond mijn raad een kwalitatief goede raad van commissarissen, ook als ik raden van commissarissen van collega-corporaties zag, dan eh ... Niet dat het om makkelijke besluiten gaat of niet, maar ik vond dat men inhoudelijk goed met de organisatie bezig was, en niet alleen met de organisatie; de raad van commissarissen sprak regelmatig buiten mij om met de huurders en met de or over hoe mijn positie in de organisatie was, hoe mijn positie met de huurders was. Ik vond dat ze hun taak erg goed oppakten.

Mevrouw **Hachchi**: De titel bestaat uit twee woorden: ongezond vertrouwen. In het onderzoek komt naar voren dat de raad van commissarissen een groot vertrouwen in u had als bestuursvoorzitter, dat Rochdale een solide organisatie was, die volkshuisvestelijk prestaties leverde. Dus het woord

"vertrouwen" komt, zoals u net ook schetste in uw antwoord, ook wel uit het rapport. Het gaat met name om het woordje daarvoor: ongezond.

De heer **Möllenkamp**: Nou, ik denk dat er ook een gezond vertrouwen was bij de raad van commissarissen, want als ieder jaar het jaarverslag werd besproken met de externe accountant, dan was het bestuur daar niet bij aanwezig. Dat werd buiten de bestuurder om besproken. Een uur later of twee uur later mocht de bestuurder binnenkomen en dan ging men verder met het jaarverslag. Er waren dus ook vergaderingen met de raad van commissarissen, ieder jaar, buiten het volledige bestuurscollege om.

Mevrouw **Hachchi**: Hoe lang was de voorzitter van de raad van commissarissen lid van de raad?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb er bijna 25 jaar lang mogen werken. Ik denk dat de voorzitter er 28 jaar, 29 jaar, 30 jaar heeft gezeten.

Mevrouw **Hachchi**: 28 jaar.

De heer **Möllenkamp**: En ik denk de vicevoorzitter ook, zij het dan bij verschillende corporaties, maar dat gold ook voor de andere leden van de raad van commissarissen.

Mevrouw **Hachchi**: De vicevoorzitter ook 28 jaar.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar die heeft wat korter bij Patrimonium gezeten, want die kwam pas bij Rochdale binnen. Maar die was bij de vorige corporatie ook al heel lang in functie.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u de lange zittingsduur van de leden van de raad van commissarissen ooit als een probleem gezien?

De heer **Möllenkamp**: Nee, ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: U ziet daar ook geen nadelige kanten aan?

De heer **Möllenkamp**: Het had voor mij ook een hogere mutatiegraad mogen hebben, maar ik ging daar niet over. Ze hadden ook de zittingsperiode kunnen limiteren tot twee zittingsperiodes.

Mevrouw **Hachchi**: Dat was in uw ogen beter geweest?

De heer **Möllenkamp**: Nou ja, dat geldt, denk ik, ook voor de bestuurder.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom zou dat beter zijn geweest?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat je dan toch rouleert. Je loopt het gevaar dat je verbreedert met je raad van commissarissen of met het bestuur. Nou lag de situatie bij mij totaal niet zo, want mijnheer Van Cuilenburg en ondergetekende zagen elkaar alleen maar op kantoor. Wij belden elkaar niet als wij jarig waren. Wij zagen elkaar dus nooit en ook de andere leden van de raad van commissarissen niet. Er was altijd goed afstand. Dat stelde de heer Van Cuilenburg ook op prijs. Ik stelde dat zelf ook op prijs.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt: er zit een nadelige kant aan als de raad van commissarissen er lang zit.

De heer **Möllenkamp**: Als je een goede band met een commissaris zou hebben, dan heeft dat nadelen, maar ik had met mijn ...

Mevrouw **Hachchi**: In uw geval was daar geen sprake van?

De heer **Möllenkamp**: Ik had wel een goede band met mijn commissarissen, maar gewoon een zakelijke band.

Mevrouw **Hachchi**: Dus in uw geval leverde het geen problemen op ...

De heer **Möllenkamp**: Nee, nee.

Mevrouw **Hachchi**: ... dat de raad van commissarissen er zo lang zat?

De heer **Möllenkamp**: Dat gold overigens ook voor andere leden van de raad van commissarissen, want die zaten er ook heel lang.

Mevrouw **Hachchi**: Bij een andere corporatie zou het wellicht wel een probleem kunnen opleveren, maar in uw geval was dat niet het probleem?

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat de lange zittingsperiode een probleem is in heel corporatieland. Ik weet niet of het nu nog zo is.

Mevrouw **Hachchi**: Het is een probleem.

De heer **Möllenkamp**: Maar bij de gefuseerde partner -- Rochdale-oud; als ik het zo mag noemen -- zaten de leden van de raad van commissarissen ook al ...

Mevrouw **Hachchi**: Heel erg lang.

De heer **Möllenkamp**: ... erg lang: meer dan drie of vier zittingsperiodes.

Mevrouw **Hachchi**: Dat leverde weleens problemen op.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Maar in het geval van Rochdale leverde dat geen problemen op?

De heer **Möllenkamp**: Het heeft bij mij nooit een probleem opgeleverd, nee. Waarschijnlijk bij de anderen ook niet, want die zijn er ook allemaal blijven zitten.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom waren er bij Rochdale geen problemen en bij andere corporaties wel?

De heer **Möllenkamp**: U vraagt net aan mij wat wenselijker zou zijn. Daar kun je je twee dingen bij voorstellen. Misschien moet de zittingsperiode van de raad van commissarissen gelimiteerd worden. Misschien moet de zittingsperiode van de accountant gelimiteerd worden, want de accountant zat er ook al 25 jaar. En de bestuurder; ik heb daar natuurlijk ook 25 jaar lang gewerkt.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt dat het beter zou zijn geweest als er een limiet aan de periode had vastgezet. Dat is niet het geval geweest, maar het is nooit een probleem geweest?

De heer **Möllenkamp**: Het is nooit een probleem geweest, maar achteraf zou je zeggen dat het misschien handiger is dat een corporatiebestuurder, commissaris of accountant een veel kortere doorlooptijd moet hebben en niet langer moet zitten dan tien of twaalf jaar.

Mevrouw **Hachchi**: Besprak u de agenda met de voorzitter van de raad van commissarissen vooraf aan de vergadering?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dat was dus ook gebruikelijk?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom deed u dat?

De heer **Möllenkamp**: In onderling overleg tussen de ambtelijk secretaris, de voorzitter en ondergetekende werd er gezegd wat er op de agenda gezet moest worden. Dan kwamen er punten van de commissaris. Er kwamen punten van de ambtelijk secretaris. Er kwamen punten van ondergetekende

of van de bewonersraad of van de or. Die werden dan op de agenda gezet. Er werd ook een beetje gekeken: hoeveel punten staan erop, moeten wij een extra vergadering hebben of moeten er beleidsdagen belegd worden? Dat is ook vaak gedaan.

Mevrouw **Hachchi**: Terugkijkend, wilt u nog iets toevoegen aan het functioneren van de raad van commissarissen in uw ogen?

De heer **Möllenkamp**: Ik vond het functioneren van mijn raad van commissarissen in mijn beeldvorming goed.

Mevrouw **Hachchi**: "In uw beeldvorming". U bent zich ervan bewust dat er nog andere beeldvormingen zijn?

De heer **Möllenkamp**: Nee, maar ik kom uit een tijd waarin er in de raad van commissarissen -- dan praat ik over de corporaties buiten Amsterdam -- nog veel huurders zaten. Binnen de raad van commissarissen van Rochdale zat op enig moment helemaal geen huurder meer. Het waren allemaal professionals. Er heeft vroeger ook nog iemand in de raad van commissarissen gezeten namens de Raad van Kerken of namens de vakbond. Dat is er in de jaren allemaal uitgegaan. De bewoners zijn op een ander platform teruggekomen. Dat maakte de vergadering wat zakelijker. Er werd dus niet meer over complexen of over woningen gesproken met een huurder erin.

Mevrouw **Hachchi**: Wat vond u van de wijze waarop de raad van commissarissen u naar huis heeft gestuurd?

De heer **Möllenkamp**: Daar heb ik heel veel moeite mee gehad.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom?

De heer **Möllenkamp**: Omdat ik vond dat zij eerst mijn standpunt hadden moeten horen. Ik vind het ook bijzonder jammer dat de raad van commissarissen unaniem is afgetreden.

Mevrouw **Hachchi**: Ik wil nog heel even bij het punt blijven dat ze u naar huis hebben gestuurd. Kunt u dat nog verder toelichten?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Maar ik heb mij daarin vergist. Ik had gedacht meer steun van mijn commissarissen te genieten. Maar dat is dus niet gebeurd.

Mevrouw **Hachchi**: U was verbaasd dat u naar huis werd gestuurd.

De heer **Möllenkamp**: Ja, over de manier waarop en de weg waarlangs.

Mevrouw **Hachchi**: "De manier waarop"; kunt u dat toelichten?

De heer **Möllenkamp**: Er is natuurlijk nog een laatste vergadering geweest waarin er afspraken zijn gemaakt met de raad van commissarissen en ondergetekende. Dat was een officiële commissarissenvergadering. Voordat ik het verslag kreeg, waren alle leden van de raad van commissarissen afgetreden. Dan krijg je vier maanden later een verslag waar niemand meer aanwezig bij is en ook niets meer van herkenbaar is. Dat vind ik wel erg triest als je bijna 25 jaar lang met een raad hebt samengewerkt. Hecht dat dan netjes af.

Mevrouw **Hachchi**: In het rapport-Vlug wordt ook een schets van u gemaakt. Daar staat: "een krachtige, flamboyante en dominante persoonlijkheid met een uitstekende reputatie". Herkent u zich in dit beeld?

De heer **Möllenkamp**: Nee, ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: Totaal niet?

De heer **Möllenkamp**: Nee hoor. Ik vind mijzelf totaal niet flamboyant.

Mevrouw **Hachchi**: Ook geen uitstekende reputatie?

De heer **Möllenkamp**: Nee, hoor. Ik denk dat iedereen zijn best doet in corporatieland en dat deed ik ook.

Mevrouw **Hachchi**: Dus in de woorden " flamboyante en dominante persoonlijkheid" herkent u zich totaal niet?

De heer **Möllenkamp**: Ik was natuurlijk wel de bestuursvoorzitter.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, uiteraard.

De heer **Möllenkamp**: Maar ik vond dat ikzelf ook een krachtig directieteam had.

Mevrouw **Hachchi**: Maar in de schets van uw persoonlijkheid -- flamboyant, dominant -- herkent u zich totaal niet?

De heer **Möllenkamp**: Nee, daar herken ik mij niet in.

Mevrouw **Hachchi**: Ik kijk naar mijn collega.

De heer **Oskam**: Ik blijf nog even bij het rapport van Vlug. U zegt: ik heb het niet gelezen.

De heer **Möllenkamp**: Nee.

De heer **Oskam**: Een van de conclusies waar ik u mee wil confronteren is dat Rochdale, dat een van de grootste corporaties van Nederland is -- niet de grootste maar de op een na grootste -- niet beschikte over een toetsingskader. Wij hebben het er net al even over gehad bij Frankemaheerd. Dan is het lastig om daar toezicht op te houden: waar moet je dan naar kijken

en wat kan een directeur doen en wat niet? Waarom was zo'n toetsingskader er niet?

De heer **Möllenkamp**: Er zijn voor mij twee soorten toetsingskaders. Het eerste toetsingskader kwam vanuit Aedes. Iedere corporatie kreeg via het Centraal Fonds of het WSW de parameters toegestuurd: de kosten van de organisatie, de kosten van de huisvesting, de kosten van het personeel, het aantal personeelsleden per verhuurbare eenheid ... Ieder jaar kreeg je daar een ranking in. Bij die ranking werd je ook bij de grotere corporaties geplaatst. Dat toetsingskader kreeg je ieder jaar vanuit de overheid. Dan kreeg je ook de vraag: "Wat doet u ermee?", "Waarom hebt u veel meer personeel per verhuurbare eenheid?" of "Waarom zijn uw huisvestingskosten veel te hoog?" Noemt u maar op. Dat toetsingskader kwam ieder jaar binnen.

De heer **Oskam**: Jullie waren lid van Aedes.

De heer **Möllenkamp**: Wij waren lid van Aedes, vanaf de eerste dag.

De heer **Oskam**: Wij bedoelen meer het volgende. Aedes is een belangenorganisatie van woningcorporaties. Die helpen, die geven adviezen en die proberen er een beetje uniformiteit in te krijgen, maar wat Rochdale zelf kan doen, is zeggen: wat gaan wij in 2013 doen, wat gaan wij in 2014 doen?

De heer **Möllenkamp**: Die discussie hebben wij net ook gehad. Die zaken waren er natuurlijk ook. Bij je meerjarenprognose, bij je jaarcijfers, op het moment dat je je begroting indiende, moest je bij je begroting een meerjarenprognose hebben. Dat was in eerste instantie, dacht ik, tien jaar. Daar is de overheid na vijf jaar op teruggekomen vanwege nauwkeurigheid. Aan het einde van de lijn werd er gezegd: "Draaien de corporaties nog verliesgevend of maken ze nog winst? Wat is de solvabiliteit? Wat kunnen ze behappen?" Dan kreeg je ook vaak in de frontbrief de opmerking: "Mijnheer, wij vinden dat u onvoldoende presteert." of "Jullie nieuwbouwproductie loopt achter."

De heer **Oskam**: Laat ik het dan anders benoemen. Was het activiteitenplan er wel?

De heer **Möllenkamp**: Dat was er ook.

De heer **Oskam**: Dus dan is eigenlijk de conclusie dat het niet klopt dat er geen toetsingskader was, zoals het rapport-Vlug zegt?

De heer **Möllenkamp**: In mijn beleving klopt het niet.

De heer **Oskam**: Was er wel een koppeling tussen dat toetsingskader of dat activiteitenplan en de begroting?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Want Vlug zegt ook dat dat er niet was, hè?

De heer **Möllenkamp**: De activiteitenplannen werden vertaald. Op enig moment kwam het nieuwe begrip "leefbaarheid" in de volkshuisvesting. Dat was een rekbaar begrip; daar kon je alles onder kwijt. Dat moest je vertalen in middelen. Dat moest je vertalen voor je eigen organisatie. Daarna moest je het ook vertalen naar de federaties waar je werkzaam was, want die maakten een plan in de gemeente Amsterdam van wat zij het komende jaar konden verwachten van de corporaties. Dan werd er één plan gemaakt namens alle corporaties, waarin van iedereen vermeld was welke activiteiten hij ging ondernemen, zodat wij elkaar niet in de wielen zouden rijden. Dat werd ook afgestemd met elkaar. Ook renovaties werden met elkaar afgestemd.

De heer **Oskam**: Het gaat mij erom of de raad van commissarissen klip-en-klaar duidelijk had waar ze aan moesten toetsen.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Daar was geen misverstand over.

De heer **Möllenkamp**: Daar was geen misverstand over.

De heer **Oskam**: Ik zal daar toch nog maar even op doorgaan. Er wordt ook geconstateerd dat uw medebestuurder -- u zei dat u een krachtig directieteam had; daar zat op het laatst mijnheer Van Nimwegen in; dat was de tweede bestuurder -- heeft geprobeerd een toetsingskader op te stellen. Dan denk ik: waarom moet hij dat proberen als het er al is?

De heer **Möllenkamp**: Misschien wilde hij het verfijnen, veranderen, vernieuwen?

De heer **Oskam**: Herkent u wat ik zeg?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Maar de meerjarenprognoses -- hoe nauwkeurig moet die worden? Gaat die op complexniveau? Gaat die op wijkniveau? Gaat die op rayongebiedniveau? -- stonden wel ieder jaar ter discussie, in de zin van: jongens, hoe gaan we het comprimeren? Het moest immers behapbaar blijven. Dat die ieder jaar werden aangepast, daar ben ik van overtuigd, omdat er ook ieder jaar nieuwe beleidsvelden van de overheid bij kwamen.

De heer **Oskam**: Die werden dan doorvertaald naar ...

De heer **Möllenkamp**: Die werden dan doorvertaald door de afdelingen. De gemeentes moesten daarmee akkoord gaan: wordt er wel of niet een school gebouwd, moet de bushalte wel of niet verplaatst worden, hoe gaan wij daarmee om?

De heer **Oskam**: Wij willen even met u naar de directiekamer. U deed het samen met Van Nimwegen. Wat was de taakverdeling tussen mijnheer Van Nimwegen en u?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb natuurlijk heel kort samengewerkt met de heer Van Nimwegen, hè.

De heer **Oskam**: Ja, een klein jaartje, hè?

De heer **Möllenkamp**: Ja, ik denk een klein jaartje. De heer Van Nimwegen kende ik wel van vroeger. Wij hebben heel lang met elkaar samengewerkt. Hij was bestuurder van een corporatie in Heemskerk en ik was bestuurder van Patrimonium of Patrimonium Zaanstreek-Waterland.

De heer **Oskam**: Dat is de rechtsvoorganger van Rochdale.

De heer **Möllenkamp**: Ja, of Patrimonium Amsterdam. Ik denk dat ik een klein jaartje met hem heb samengewerkt. Ik vond dat ik hem daar ontzettend veel vrijheid in gaf, want uiteindelijk was ik de persoon die wegging. Ik zou ook veel eerder weggegaan zijn dan achteraf is gebeurd.

De heer **Oskam**: Daarover komen wij straks te praten, over die fusie die niet is doorgegaan.

Gaf mijnheer Van Nimwegen u ook alle vrijheid?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb niet ervaren dat ik die niet kreeg. U vroeg: hoe was de portefeuillevreiding? Ik denk dat de heer Van Nimwegen financiën, personeelszaken en marketing had en dat ik de bewonersraad, de or en de vestigingsdirecteuren had, maar daar kan zo een wijziging in zijn.

De heer **Oskam**: U deed ook de grote projecten.

De heer **Möllenkamp**: Dat ging via ... Maar goed, de grote projecten kwamen ook in het directieteam of in het bestuursteam.

De heer **Oskam**: Die lopen dan via regiodirecteuren die zijn geïnteresseerd

...

De heer **Möllenkamp**: Jawel, maar dan komen ze toch wel weer terug in de organisatie. En Van Nimwegen had natuurlijk de vrijheid om overal naartoe te gaan. Hij zou de nieuwe voorzitter worden van de nieuwe organisatie.

De heer **Oskam**: Van Nimwegen?

De heer **Möllenkamp**: Die zou de nieuwe voorzitter worden, ja. Van Nimwegen zou mijn opvolger worden, of is aangezocht om mijn opvolger te worden.

De heer **Oskam**: Het idee bestaat dat u rustiger aan zou gaan doen of weg zou gaan. Van Nimwegen kwam uit Heemskerk over. Rochdale zou gaan fuseren met Woongroep Holland. Dan zou Van den Berg Jeths de nieuwe voorzitter worden.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar eerst toch de eerste vraag. Van Nimwegen is aangetrokken als opvolger van ondergetekende. Daarnaast is er in het proces een fusiepartner gekomen: Woongroep Holland. Daar zat ook een bestuurder, die iets jonger dan ik was, maar die veel ouder dan de heer Van Nimwegen was. Daar zijn tussen de raad van commissarissen en Van Nimwegen waarschijnlijk afspraken over gemaakt.

De heer **Oskam**: Had Van Nimwegen er de kwaliteiten voor om de directeur te worden van zo'n grote corporatie?

De heer **Möllenkamp**: Wij hebben hem ervoor aangetrokken.

De heer **Oskam**: Oké. Hij is nu immers weer terug naar een kleine corporatie.

De heer **Möllenkamp**: Ik zou het niet weten; ik volg dat niet. Maar hij is er wel voor aangetrokken. Ik vond Van Nimwegen een uitstekende bestuurder.

De heer **Oskam**: Hoe was de interactie? Hadden jullie dagelijks contact en deelden jullie alles?

De heer **Möllenkamp**: De kamers lagen naast elkaar.

De heer **Oskam**: Maar u was veel buiten de deur en hij ...

De heer **Möllenkamp**: Dat is niet zo.

De heer **Oskam**: Nee?

De heer **Möllenkamp**: Het is echt niet zo dat ik weken weg was.

De heer **Oskam**: Ik bedoel niet dat u op vakantie was of in het buitenland, maar ...

De heer **Möllenkamp**: Nee, zo bedoel ik het ook niet, maar iedere dag zat ik ook op kantoor. Iedere dag waren er wel vergaderingen.

De heer **Oskam**: En de regiodirecteuren kwamen naar u, of ging u daarheen?

De heer **Möllenkamp**: Om en om deden wij dat.

De heer **Oskam**: U zei: het was een krachtig directieteam; Van Nimwegen was een man met kwaliteiten. Hoe zou u hem willen typeren in de rol van bestuurder?

De heer **Möllenkamp**: Als je het nou over een bevlogen, flamboyante bestuurder hebt, vind ik dat John van Nimwegen.

De heer **Oskam**: We zien hem vanmiddag.

De heer **Möllenkamp**: Dat zag ik op het scherm, ja. Dan kunt u het hem vragen.

De heer **Oskam**: We zullen eens kijken of het zo is.
Gaf hij tegengas? Was hij een ...

De heer **Möllenkamp**: Met alles. Zo kende ik hem ook. Anders was hij natuurlijk nooit door de raad van commissarissen aangetrokken. Er was ook geen bestuursvoorzitter uit het midden van Rochdale aangetrokken. John kwam van een kleinere organisatie, John van Nimwegen. De raad van commissarissen bestond uit Van Cuilenburg en de vicevoorzitter. Die zagen het ook zitten met hem.

De heer **Oskam**: Geeft u er eens een voorbeeld van dat u iets ging doen, iets wilde of iets bespreekbaar ging maken en dat hij echt tegengas gaf en zei: nee, dat doen we niet.

De heer **Möllenkamp**: Ik kan u geen voorbeeld geven van "we doen het niet", maar het is niet zo dat er over onderwerpen geen discussies waren. Die waren er altijd wel.

De heer **Oskam**: Waarover dan bijvoorbeeld?

De heer **Möllenkamp**: Dat konden bijvoorbeeld projecten zijn, of dat kon zijn hoe we met het jaarverslag omgingen. Moeten we de solvabiliteit niet omhooghalen? Welke complexen gaan we wel of niet renoveren? Kunnen we dat allemaal wel behappen? We hadden immers een grote organisatie met heel veel renovaties. Er werden 1.000 woningen per jaar gebouwd door Rochdale. Ik denk dat er ook ongeveer tussen de 500 en 700 woningen per jaar in de renovatiesteigers stonden. Het waren natuurlijk gigantische projecten. En daar had John -- sorry, de heer Van Nimwegen -- echt zijn inbreng in.

De heer **Oskam**: Oké. Wat is nou zijn kernkwaliteit?

De heer **Möllenkamp**: Optimisme en enthousiasme.

De heer **Oskam**: In die periode -- eigenlijk was dat al voor de komst van Van Nimwegen -- waren er veel fusies in de corporatiewereld. Rochdale was een geliefde partner om fusiebesprekingen mee te hebben. Die fusies zijn niet altijd doorgegaan. In 2007 is er een plan om samen te gaan met de Woongroep Holland. Van den Berg Jeths was daarvan de directeur. Wat waren nou de voorwaarden van Woongroep Holland om samen te gaan met Rochdale? Jullie waren de grootste.

De heer **Möllenkamp**: Ik denk dat er een aantal motieven waren. Corporaties mochten ook buiten hun werkgebied gaan bouwen. Woongroep Holland kreeg er in zijn werkgebied dus een corporatie bij, in dit geval twee: Eigen Haard en Patrimonium. Waarschijnlijk waren er ook nog andere. Uiteindelijk is de fusie doorgegaan met Eigen Haard en niet met Patrimonium of Rochdale.

Woongroep Holland stond aan de vooravond van de beslissing of de bestuurder wel of niet vervangen moest worden, op termijn; op iets langere termijn dan ondergetekende, maar op kortere termijn dan de heer Van Nimwegen, gezien zijn leeftijd. Er werd rondom naar elkaar gekeken: kunnen we iets voor elkaar betekenen?

De heer **Oskam**: Dat zijn de motieven, maar ik vroeg eigenlijk naar de voorwaarden. Wat waren de eisen ...

De heer **Möllenkamp**: Dat proces heeft de heer Van Nimwegen helemaal getrokken. Ik was nog maar zijdelings bezig met de fusie, want het moment dat de fusie plaats zou vinden en getekend zou worden, was tevens mijn laatste werkdag.

De heer **Oskam**: Ik heb het als volgt begrepen. Van Nimwegen is aangetrokken. U zei: als beoogd bestuursvoorzitter.

De heer **Möllenkamp**: Ja, dat is correct.

De heer **Oskam**: Dan komt Van Nimwegen werken bij Rochdale. In zijn eerste week, geloof ik, krijgt hij te horen dat de fusie niet doorgaat. Dus ik vraag mij af of hij ...

De heer **Möllenkamp**: Nee, dat is niet in de eerste week gebeurd. Dat is onjuist. Ik denk dat het fusieproces van Woongroep Holland wel zes tot zeven maanden heeft geduurd. Trouwens, dat weet ik zeker.

De heer **Oskam**: Maar u weet niet meer wanneer dat in de tijd ... U weet natuurlijk wel wanneer Van Nimwegen is gekomen.

De heer **Möllenkamp**: Dat weet u ook, dus telt u het maar uit in de tijd. In de eerste twee weken is de heer Van Nimwegen direct betrokken geweest bij de fusie. Er zijn ook beleidsweekenden gepland, waar de heer Van Nimwegen de kar trok, samen met de heer Jan van den Berg Jeths. Ik had daar weinig ...

De heer **Oskam**: Het is lastig voor te stellen, want Van Nimwegen heeft daar niet zo heel lang gewerkt; misschien nog een jaar. Hij werd al heel snel arbeidsongeschikt.

De heer **Möllenkamp**: Arbeidsongeschikt, Van Nimwegen?

De heer **Oskam**: Ja.

De heer **Möllenkamp**: Arbeidsongeschikt?

De heer **Oskam**: Ja, hij is een tijdje uit het werkproces geweest.

De heer **Möllenkamp**: Niet in mijn tijd. Geen dag.

De heer **Oskam**: Nee. Maar als hij dan op enig moment begint, voert hij al die onderhandelingen. Dat duurt zes, zeven maanden. Na negen maanden wordt hij ziek. Dan denk ik: hoe kan dat dan?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb zijn ziek zijn nooit meegemaakt. Laat ik daarmee beginnen.

De heer **Oskam**: Maar u bent wel gebleven. Van Nimwegen kwam ...

De heer **Möllenkamp**: Ik heb in mijn situatie nooit meegemaakt dat Van Nimwegen arbeidsongeschikt thuis was. Dat heb ik nooit meegemaakt. Hij heeft wel het fusieproces getrokken van Woongroep Holland en hij heeft het fusieproces getrokken van de GoedeStede, dacht ik.

De heer **Oskam**: Toch nog maar die Woongroep Holland, want ...

De heer **Möllenkamp**: Hij is dus in mijn zittingsperiode nooit arbeidsongeschikt geweest, langdurig ziek geweest of überhaupt ziek geweest.

De heer **Oskam**: Oké. Even terug naar Van den Berg Jeths. Hij was de directeur van Woongroep Holland. Hij zei: prima, ik wil wel met jullie in zee, maar dan moet er voor mij ook iets in zitten. Wat vroeg hij? Wat wilde hij?

De heer **Möllenkamp**: Ik kan daar een makkelijk antwoord op geven: ik heb niet bij die gesprekken gezeten.

De heer **Oskam**: U hebt daar niet bij gezeten.

De heer **Möllenkamp**: Ik heb ze wel uit de tweede hand gehoord, maar ik heb niet bij de gesprekken gezeten.

De heer **Oskam**: Hebt u dan uit de tweede hand gehoord dat hij heeft geclaimd dat hij de grote man zou worden van Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Nee. Er is op enig moment gesproken over twee functies: wie levert de voorzitter van de raad van commissarissen en wie levert de voorzitter van het bestuur? Daar is over gesproken. De heer Van Cuilenburg zou ook weggaan. Zijn functie kwam dus ook vacant. De heer Gruppen, de vicevoorzitter, zou ook weggaan. Volgens mij lagen er dus geen claimwaardige claims op posities.

De heer **Oskam**: Wat zat er voor Van den Berg Jeths dan in de pijplijn?

De heer **Möllenkamp**: Een bestuursfunctie voor de resterende periode dat hij nog actief werkzaam zou blijven bij de gefuseerde club. Dat zou, denk ik, een, twee of drie jaar zijn. Ik weet het niet.

De heer **Oskam**: Maar in uw beleving was Van Nimwegen de gedoodverfde bestuursvoorzitter.

De heer **Möllenkamp**: John is binnengehaald bij de grote club. Woongroep Holland was ook niet zo'n grote organisatie.

De heer **Oskam**: Nee, maar goed, Van Nimwegen kwam natuurlijk ook van een kleine corporatie.

De heer **Möllenkamp**: Jawel, maar die kenden we al zeven tot acht jaar, hè.

De heer **Oskam**: En hij kende Rochdale ook, omdat jullie ...

De heer **Möllenkamp**: Ja, hij kende Rochdale en Patrimonium ook.

De heer **Oskam**: Waarom is de fusie met Woongroep Holland niet doorgegaan?

De heer **Möllenkamp**: Ik weet de exacte motieven daarvan niet meer. De gesprekken zijn gevoerd. De werkgroepen tussen de organisaties zijn

getrokken door de heer Van Nimwegen. Binnen de raad van commissarissen was een klein groepje benoemd met leden van de raad van commissarissen van de ene organisatie en van de andere organisatie. Ik heb bij die gesprekken geen invloed meer gehad. Er is mij ook niet om advies gevraagd. Men wilde definitief doorgaan, maar dan kon er geen derde bestuurder in beeld zijn. Ik moest dus per dezelfde datum, als de fusie een feit was, weg. Dat was direct mijn laatste werkdag.

De heer **Oskam**: U hebt niet uit de tweede hand gehoord dat de fusie niet doorging omdat mijnheer Van den Berg Jeths geen voorzitter werd.

De heer **Möllenkamp**: Nee. Ik heb wel uit de tweede hand gehoord dat hij graag de bestuursvoorzitter wilde zijn, maar ik heb nooit de claim gehoord dat de fusie is afgeblazen omdat hij niet de voorzitter werd. Dat verhaal ken ik niet. Ik heb wel gehoord dat hij graag ook kandidaat wilde zijn.

De heer **Oskam**: Oké.

Mevrouw **Hachchi**: U gaf net aan, als het gaat om die fusie, dat u het verhaal niet kent dat de heer Van den Berg Jeths de reden dat hij geen voorzitter werd, gebruikte om de fusie af te kappen. Wat vindt u ervan dat belangen van bestuurders over posities zwaar meewegen bij een fusie?

De heer **Möllenkamp**: Ik vind dat ze helemaal niet mee mogen wegen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat gebeurt wel.

De heer **Möllenkamp**: Kennelijk gebeurde dat in deze situatie. Anders komt er natuurlijk geen fusie tot stand! Dan zouden eerst de bestuurders het met elkaar eens moeten zijn, los van het doel van de fusie op zich. Als de bestuurders het niet eens zijn met elkaar, maar als het volkshuisvestelijk een uitstekende propositie is, gaat de fusie dus niet door. Dat lijkt mij een slechte zaak.

Mevrouw **Hachchi**: Dat is een slechte zaak. Maar het gebeurt dus wel.

De heer **Möllenkamp**: Dat geldt ook voor de raad van commissarissen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het gebeurde wel in de praktijk.

De heer **Möllenkamp**: Ik heb niet vernomen dat hij per definitie de functie claimde en dat, als hij de functie niet zou krijgen, de fusie daarmee afgeblazen zou worden. Ik kan mij niet voorstellen dat hij daar zo'n sterke stem in zou hebben dat daardoor de fusie niet doorgaat. Dan is de tweede vraag: waarom is de fusie dan niet doorgegaan? Dat zou ik niet weten. Wij waren met de fusie heel ver op weg.

Mevrouw **Hachchi**: In het verslag van de raad van commissarissen staat dat de toenmalige bestuurder van Woongroep Holland, de heer Van den Berg Jeths, een zetel eiste in het nieuwe bestuur.

De heer **Möllenkamp**: Oh, nou dat ...

Mevrouw **Hachchi**: Dus u kunt het bevestigen?

De heer **Möllenkamp**: Nou ja, als dat er staat ... Ik heb in ieder geval niet bij de onderhandelingen gezeten. Als dat gezegd is, dan is het voor mij uit de tweede hand.

Mevrouw **Hachchi**: Een ander punt. Ik heb u eerder de beschrijvingen die in het rapport-Vlug staan, voorgehouden: een krachtige, flamboyante en dominante bestuurder. U zei: dat is eigenlijk eerder van toepassing op mijn collega Van Nimwegen dan op mijzelf. Welke woorden zou u uzelf toedichten?

De heer **Möllenkamp**: Niet flamboyant. Krachtig; zoals ik het ervaren heb: veel inspraak; geen harde bestuurder; geen strenge bestuurder. Dat zou ik mezelf zo meegeven.

Mevrouw **Hachchi**: Oké. Rochdale was een succesvolle corporatie, onder andere bekend door de vernieuwing van de Bijlmer. Daar heeft collega Oskam al enige opmerkingen over gemaakt. Het is terug te lezen dat het ministerie hierover in haar oordeelsbrief ook erg lovend was. U gaf dat volgens mij in een van uw antwoorden ook aan. Ik lees zelf in een van de brieven van de minister dat de prestaties van Rochdale in 2007 indrukwekkend zijn. De minister spreekt expliciet waardering uit voor de inspanningen in de krachtwijken. Wat was uw rol bij die succesvolle vernieuwing in de Bijlmer?

De heer **Möllenkamp**: Ik had geen andere rol dan die van gebiedsdirecteur: zorgen dat projecten tot stand komen, zorgen dat de financiering rondkomt met overheden -- het ging met name over de Bijlmerversnieuwing, waarvoor er toch middelen moesten komen die niet uit Patrimonium of Rochdale vandaan kwamen -- en veel overleggen met de projectgroep Bijlmerversnieuwing. Wij zijn in de Bijlmer begonnen om 1.000 woningen te slopen. Uiteindelijk is het gewoon de helft geworden, maar alles ging natuurlijk gepaard met geld en kapitaalsvernietiging.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt: mijn eigen rol is niet meer geweest dan die van gebiedsdirecteur. Bent u daarin niet wat bescheiden?

De heer **Möllenkamp**: Nee hoor. U zei zo-even: Rochdale stond er goed voor. Dat impliceert ... Dat wekt bij mij de indruk dat Rochdale er nu niet meer goed voor staat.

Mevrouw **Hachchi**: Ik heb het over de tijd dat u daar directeur was.

De heer **Möllenkamp**: Oh. Want volgens mij staat de organisatie er nog steeds hartstikke goed voor; althans, als ik de jaarverslagen lees op internet. Maar de hele vernieuwingsoperatie -- dat gold voor alle corporaties -- trek je natuurlijk met je hele organisatie en je omgeving: de stadsdeelraden, de

gemeentes, de bewonersraden. De Bijlmer was natuurlijk in het bijzonder wat anders.

Mevrouw **Hachchi**: De successen -- ik heb het over de periode dat u daar directeur bent; laten we daar heel duidelijk over zijn -- werden ook gevierd binnen Rochdale. Zo was er jaarlijks een groot personeelsfeest. Ik heb de uitzending van KRO Reporter uit 2009 teruggekeken. Dan ziet de commissie dat u bij deze personeelsfeesten aan een ketting boven uw personeel door de zaal vliegt. U wordt als een VIP begeleid naar een vliegtuig en Hans Klok tovert u tevoorschijn in een kapiteinspak. Waarom koos u ervoor om zich op deze manier te uiten?

De heer **Möllenkamp**: Ik koos er zelf dus niet voor. Laat ik daar eens even mee beginnen. U zegt: de successen werden gevierd. Dat wil ik ook terzijde van me leggen. Rochdale heeft vanaf 1975 een personeelsfeest, voor al het personeel en voor alle commissarissen. Het personeelsfeest was altijd twee dagen. Het personeelsfeest gold ook voor collega-corporaties in Amsterdam en de rest van Nederland; die gingen met twee vliegtuigen naar Barcelona. Het personeelsfeest was er en het personeel van Rochdale, of in dit geval van Patrimonium-oud, heeft daar in het midden van de jaren zeventig de helft van hun bonus voor ingeleverd. Men kreeg daar toen nog een dertiende maand. Er is 4% voor ingeleverd. Voor mijn tijd is toen het personeelsfeest geïntroduceerd. Dat is door de jaren heen doorgedaan. Doordat de organisatie steeds groter werd, is men van die twee dagen teruggegaan naar één dag en van die ene dag is men teruggegaan naar een avond. Voor het personeelsfeest is men, denk ik, begin jaren 2000 gestopt met de raad van commissarissen. Die mocht er niet meer bij zitten, omdat het uiteindelijk een personeelsfeest was. Maar tot die tijd was de voltallige raad van commissarissen aanwezig bij die personeelsfeesten. Nu even ...

Mevrouw **Hachchi**: Ik kom zo op de raad van commissarissen. U schetst het beeld: dit gebeurde ook bij andere corporaties; er was zelfs twee dagen lang personeelsfeest.

De heer **Möllenkamp**: Het is altijd twee dagen geweest.

Mevrouw **Hachchi**: Het is altijd twee dagen geweest. Wat was uw eigen mening over die personeelsfeesten?

De heer **Möllenkamp**: Ik vond het personeelsfeest, hoe het personeel met elkaar omging, het elkaar zien ... Patrimonium, of Rochdale, had het nadeel of het voordeel dat wij in zes of zeven werkgebieden kantoren hadden. Die mensen spraken elkaar natuurlijk nooit anders dan via de telefoon. Het personeelsfeest was een middel om elkaar één keer per jaar te zien. Dat was altijd op vrijdag en zaterdag; vrijdag werd de dag betaald door de werkgever en zaterdag was de eigen vrije dag. Dan werden de mensen bij elkaar gebracht en werden de tafels zo geschikt dat niet iedereen bij zijn eigen clubje ging zitten. Ik vond dat goed.

Mevrouw **Hachchi**: Ik kan me er iets bij voorstellen dat het belangrijk is om dat soort dingen voor je personeel te organiseren, maar het gaat natuurlijk om de manier waarop, de omvang en wat daarbij komt kijken. Niet voor niets heb ik die uitzending van KRO Reporter weer naar voren gehaald. Daarin zie ik u prominent naar voren komen: hoe u zich laat begeleiden, ...

De heer **Möllenkamp**: Dat is overigens maar even van de avond. Het is dus niet zo dat er de hele avond geëntertand wordt. Het is misschien 5 minuten van de avond om te openen en daarna heb ik daar geen enkele rol meer. De rol die ik krijg, bepaal ik overigens niet zelf. Ik weet ook niet welke rol ik krijg. Dat hoor ik pas de dag van tevoren.

Mevrouw **Hachchi**: U werd dus ook verrast.

De heer **Möllenkamp**: Dat wordt door de personeelsvereniging geïnitieerd. Anders had ik echt niet aan zo'n raar touwtje ...

Mevrouw **Hachchi**: U werd dus ook verrast door wat er op zo'n personeelsfeest gebeurt.

De heer **Möllenkamp**: Ik had anders echt niet aan zo'n kabel gehangen.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u werd ook echt verrast.

De heer **Möllenkamp**: Ik was echt verrast.

Mevrouw **Hachchi**: Door de hele programmering, door wat er gebeurde tijdens het personeelsfeest.

De heer **Möllenkamp**: Daar was ik niet van op de hoogte. Er is een commissie die zich daarmee bezighoudt.

Mevrouw **Hachchi**: Heeft de raad van commissarissen hier ooit opmerkingen over gemaakt?

De heer **Möllenkamp**: Nooit, want zij waren er zelf altijd bij.

Mevrouw **Hachchi**: Dus er was nooit een opmerking ...

De heer **Möllenkamp**: Nooit.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u gratis gebruikgemaakt van een villa in Spanje in eigendom van een toenmalige zakenrelatie van Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Gratis niet; wel gebruikgemaakt.

Mevrouw **Hachchi**: Niet gratis, dus u betaalde daar wel voor.

De heer **Möllenkamp**: Een gebruikersvergoeding.

Mevrouw **Hachchi**: De gebruikelijke vergoeding.

De heer **Möllenkamp**: Een gebruikersvergoeding.

Mevrouw **Hachchi**: Oh, een gebruikersvergoeding. Mag ik u vragen hoeveel dat is?

De heer **Möllenkamp**: €10.000 per jaar.

Mevrouw **Hachchi**: Wat vindt u ervan dat u, door de Maserati waarover wij het eerder gehad hebben maar ook door de personeelsfeesten, in de media als een zonnekoning wordt afgeschilderd?

De heer **Möllenkamp**: Dat vind ik erg triest.

Mevrouw **Hachchi**: Ja?

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: U kunt dat totaal niet plaatsen?

De heer **Möllenkamp**: Ik typeer het echt als een hetze.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u dat toelichten?

De heer **Möllenkamp**: Ik vind dat ze daarmee de organisatie en de sector enorm tekortdoen. Het lijkt wel of er in de sector alleen maar misstanden zijn. Ik heb daar heel veel moeite mee, met de manier waarop het gaat. Dat men dingen aan de kaak stelt, daar zult u mij niets over horen zeggen, maar de manier waarop het gaat ...

Mevrouw **Hachchi**: U hebt moeite met de manier waarop het gaat, maar u zegt: inhoudelijk, waar ze het over hebben, daar ben ik het wel mee eens.

De heer **Möllenkamp**: Ja. Alles moet aan de kaak worden gesteld. Daar is niets mis mee, maar de manier waarop het gaat, ook tegen mij als persoon, als mens, vind ik vreselijk.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u zegt: ze hadden er wel grond voor om in ieder geval dingen aan de kaak te stellen die onder mijn verantwoordelijkheid gebeurden.

De heer **Möllenkamp**: Ja, maar dan nog is het de manier waarop. Als u het met mij over een personeelsfeest hebt, kan ik u zo twintig corporaties in Nederland noemen die ook allemaal feesten hadden. Dat zal nu waarschijnlijk allemaal ineens stopgezet zijn, maar ...

Mevrouw **Hachchi**: Feesten van de omvang zoals Rochdale die organiseerde?

De heer **Möllenkamp**: Zeker van die omvang, zij het dat de corporatie misschien iets kleiner was.

Mevrouw **Hachchi**: Het was gebruikelijk.

De heer **Möllenkamp**: U kunt het vanmiddag nog aan mijn collega-bestuurder vragen. Hij ging met zijn voltallige bestuur naar München.

Mevrouw **Hachchi**: Nog los van de beeldvorming, waar wij het net over gehad hebben, lopen er ook wat zwaardere zaken waarvoor strafrechtelijk onderzoek tegen u loopt en waarvoor u door Rochdale aansprakelijk bent gesteld. Klopt het dat u jaarlijks een bonus van drie maandsalarissen hebt ontvangen ...

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: ... zonder toestemming van uw raad van commissarissen?

De heer **Möllenkamp**: Nou, zonder toestemming? Er is mij op enig moment toestemming gegeven in 1993 of 1994, geloof ik. Buiten de bonus die ik

kreeg, hadden alle bestuursleden een identieke bonusregeling. Dus ook de heer Van Nimwegen.

Mevrouw **Hachchi**: Dus vanaf 1993 had u toestemming.

De heer **Möllenkamp**: Ja, vanaf 1993 of 1994, maar heel lang geleden.

Mevrouw **Hachchi**: U weet het niet meer precies.

De heer **Möllenkamp**: Nee. Ik weet wel dat ik in 1983 ben binnengekomen. Toen ben ik gestart met een bonus van twee maanden, denk ik, zo uit mijn hoofd.

Mevrouw **Hachchi**: Maar die drie maanden bonus was met toestemming van uw raad van commissarissen.

De heer **Möllenkamp**: Ja, dat zal vanaf het midden van de jaren negentig geweest zijn.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u ooit geld of gunsten aangenomen voor eigen voordeel?

De heer **Möllenkamp**: Nooit.

Mevrouw **Hachchi**: Waar leeft u op dit moment van?

De heer **Möllenkamp**: Van vrienden en kennissen.

Mevrouw **Hachchi**: Vrienden en kennissen ondersteunen u in uw levensonderhoud.

De heer **Möllenkamp**: Ja. En familie.

Mevrouw **Hachchi**: Tot slot, van mijn kant. Voelt u zich verantwoordelijk voor de situatie waarin u nu zit?

De heer **Möllenkamp**: ... Als ik nee zou zeggen, komt dat merkwaardig over, want ik zit hier wel. Dus ik moet ervoor verantwoordelijk zijn geweest. Als u vraagt "Heb je het zien aankomen, heb je het voelen aankomen?" is het antwoord "nee".

Mevrouw **Hachchi**: U zegt: ik moet daar verantwoordelijk voor zijn geweest.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dat klinkt niet alsof u ...

De heer **Möllenkamp**: Ik ben daarvoor ontslagen.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u vindt uzelf verantwoordelijk voor de situatie waarin u nu zit.

De heer **Möllenkamp**: Maar ik vind ook dat mezelf onrecht is aangedaan.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u dat laatste toelichten?

De heer **Möllenkamp**: Ik vind dat mij onrecht is aangedaan door de raad van commissarissen, door de manier waarop zij met mij zijn omgegaan. Er zijn regelingen getroffen, er zijn verslagen niet meer ge... [onverstaanbaar], alle commissarissen stappen zelf op; dat vind ik dus geen ruggengraat. Als je 25 jaar lang commissaris bent bij een corporatie, denk ik niet dat je al meteen in hetzelfde weekend dat ondergetekende weggaat, moet opstappen. Dat je opstapt, daar heb ik geen moeite mee, maar het is de manier waarop en het momentum.

Mevrouw **Hachchi**: Voelt u zich zelf verantwoordelijk voor de schade die Rochdale heeft opgelopen?

De heer **Möllenkamp**: Dat vind ik vreselijk.

Mevrouw **Hachchi**: Maar voelt u zich verantwoordelijk?

De heer **Möllenkamp**: Daar voel ik mij verantwoordelijk voor. Ik noem niet alleen Rochdale, maar de hele sector en de huurders. Ik vind dat vreselijk. Het lijkt wel alsof er in corporatieland niets meer goed gaat. Je zou dat ook van de banken kunnen zeggen, maar in dit geval hebben we het over corporaties.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u ergens spijt van?

De heer **Möllenkamp**: Ik heb van een aantal dingen wel spijt, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u die noemen?

De heer **Möllenkamp**: Dat is onder andere de Maserati.

Mevrouw **Hachchi**: Zijn er nog andere dingen waar u spijt van hebt?

De heer **Möllenkamp**: Alle andere projecten die ik heb gedaan, zou ik morgen weer zo doen. Ik zou de Bijlmervernieuwing weer beetgepakt hebben, ...

Mevrouw **Hachchi**: Dus u hebt alleen spijt van de Maserati.

De heer **Möllenkamp**: Daar heb ik echt spijt van.

Mevrouw **Hachchi**: Dat is het enige.

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De heer **Oskam**: Er blijft toch een vraag hangen. We gaan er niet flauw over doen, want er zijn heel veel bedrijven die ook feesten of een dagje uit organiseren voor het personeel, mede voor de teambuilding. Op zo'n tweedaags feest -- dat is dan toch wel wat groter -- en daarna, nadat Rochdale groter was geworden, op die superfeesten waar Hans Klok en andere bekende artiesten kwamen ...

De heer **Möllenkamp**: Die kwamen bij die andere feesten ook, hoor.

De heer **Oskam**: Oh, die kwamen daar ook. Past dat bij het beeld van een maatschappelijke onderneming die aan sociale volkshuisvesting doet?

De heer **Möllenkamp**: U moet het in dat tijdsgesternte zien. Toen ik bij Rochdale binnenkwam, waren de feesten er al. Die waren, denk ik, al zes jaar gaande. Dat waren altijd feesten met een afsluitingsavond met artiesten. Overdag waren er excursies, op de eerste avond werd er met elkaar gegeten en op de tweede avond was de afsluiting, die altijd met een feest gepaard ging. Daar was altijd een commissie voor. Die twee dagen zijn heel snel, ik denk begin jaren 2000, naar een avond gegaan, omdat het niet meer behapbaar was. Je kon met de mensen die allemaal in dienst waren, niet meer naar andere plaatsen gaan. Vroeger gingen wij met bussen. Dan gingen er zo veel bussen achter elkaar heen en weer. Anderen zijn met vliegtuigen weggegaan; dat heeft Rochdale nooit gedaan. Wij hebben het altijd op enig moment geconcentreerd in de hoofdstad, gewoon vanwege de omvang.

De heer **Oskam**: Waren dat ook woningcorporaties, die organisaties die met het personeel naar het buitenland gingen?

De heer **Möllenkamp**: Ja. U kunt het vanmiddag ook aan de heer Van Nimwegen vragen. Hij ging volgens mij met zijn college naar München toe. Maar er waren ook corporaties in Amsterdam, hoor, die twee dagen naar Barcelona gingen.

De heer **Oskam**: Een groot deel van onze vragen ging over het rapport van Vlug. U hebt gezegd: ik heb dat niet gelezen. Het viel mij op dat u in het laatste thema dat wij bespraken, enigszins geïrriteerd raakte doordat het vroeger goed ging met Rochdale en nu niet meer. Dat was de conclusie die u trok. Toen zei u: in jaarverslagen op internet kun je lezen dat het heel goed gaat met Rochdale. Dat wekt bij mij in ieder geval de indruk dat u Rochdale volgt. Dan vind ik het des te frappanter dat u zegt: ik heb het rapport van Vlug niet gelezen.

De heer **Möllenkamp**: Voor mijn eigen gevoel -- misschien zou ik er nu anders over denken -- heb ik in eerste instantie partij getrokken voor mijn leden van de raad van commissarissen. Dat hadden zij ook in eerste instantie voor mij moeten doen, toen ik er in 2008 uitging. Zij hadden niet 2 x 24 uur later hun eigen functie ter discussie moeten stellen. Dat je je functie ter discussie stelt, daar is niets mis mee, maar ik vind wel dat het netjes afgehecht moet worden. Dat neem ik hun in het bijzonder kwalijk.

De heer **Oskam**: Ik had u nieuwsgieriger verwacht.

De heer **Möllenkamp**: Nee, daar heb ik te veel voor meegemaakt de afgelopen zeven jaar. En ik maak nog te veel mee iedere dag, door wat ik lees in de krant en wat ik zie op televisie.

De heer **Oskam**: Mijn laatste vraag. Mevrouw Hachchi vroeg of u ooit geld, gunsten of steekpenningen hebt aangenomen. U antwoordde daarop met een volmondig "nee, nooit". Nou lopen er twee gescheiden trajecten: een strafzaak bij het Open Ministerie -- daar hebben wij geen inzage in -- en deze parlementaire enquête. Dit is weer een heel andere rechtsgang, zal ik maar zeggen. De verdenking dat u gunsten en steekpenningen hebt aangenomen, is er wel.

De heer **Möllenkamp**: Ze zijn me nog nooit aangeboden en ik heb ze nog nooit gevraagd.

De heer **Oskam**: Dus: het wordt vrijspraak.

De heer **Möllenkamp**: Voor mij wel.

De **voorzitter**: Dank, collega's Hachchi en Oskam. Mijnheer Möllenkamp, wij naderen het einde van dit openbaar verhoor. Als voorzitter heb ik nog een aantal afrondende punten. Er is een vraag gesteld, waar wij toch geen antwoord op hebben gekregen als commissie. U hebt spijt van de Maserati. Voelt u zich ook verantwoordelijk voor alles wat er met Rochdale is gebeurd, de publiciteit en onrust bij de huurders? Voelt u zich verantwoordelijk daarvoor?

De heer **Möllenkamp**: Daar voel ik mij wel verantwoordelijk voor, want ik ben daar nu de veroorzaker van, min of meer door de hetze in de media, en van wat de organisatie en mijn oud-collega's daarmee oplopen. Want zij werken nu allemaal bij een corporatie die bijna iedere dag in het nieuws is of iedere dag in de krant staat. Ik moet in de krant lezen dat ik met helikopters naar beneden ben gehesen. Dan zeg ik: schrijf dan ook de werkelijkheid op. Dat is niet het geval. Ik voel mij daar dus wel degelijk verantwoordelijk voor, want die mensen lopen het iedere dag, ieder uur op.

De **voorzitter**: In artikel 24 van het Besluit beheer sociale-huursector -- dat is zo'n beetje de grondwet voor de woningcorporaties -- staat dat het sober en doelmatig moet. Hebt u het allemaal sober gedaan in uw tijd als directievoorzitter van Rochdale?

De heer **Möllenkamp**: Als u de feesten buiten beschouwing laat, vind ik van wel, maar de feesten waren een verworven recht van de personeelsverenigingen en van het personeel. We kwamen er ook niet van af. We hebben dat regelmatig geprobeerd, maar kregen daar bij de or geen toestemming voor. De helft van het geld werd betaald door het personeel en de andere helft werd betaald door de werkgever.

De **voorzitter**: Nog één vraag, mijnheer Möllenkamp. U bent persoonlijk failliet ...

De heer **Möllenkamp**: Ja.

De **voorzitter**: ... en u woont in een villa in het Spaanse Altea. Ik heb dat in de persoonlijke schuldhulpverlening nooit gezien. Normaal moet je dan drie jaar op een houtje bijten. Kunt u dat verklaren voor onze commissie?

De heer **Möllenkamp**: Ik woon niet in een villa. Ik woon in een huurhuis van een kennis.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Möllenkamp.

Sluiting 11.55 uur.